

2015

Religionens rolle og
religiøsitetens udvikling blandt
Chinfolket i Danmark

Af Nina Charlotte Pedersen

Aalborg Universitet

02-07-2015

Standard titelblad

til seminaropgaver, praktikrapporter, projekter og specialer

Titelbladet placeres i opgaven umiddelbart efter selvvalgt forside

Til **obligatorisk** brug på alle ovennævnte opgavetyper på:

- BA - politik og administration
- BA – samfundsfag som centralt fag og tilvalgsfag
- Kandidat – politik og administration
- Kandidat – samfundsfag som centralt fag og tilvalgsfag
- Cand. it i it-ledelse

(Alle felter skal udfyldes)

Uddannelse: Samfundsfag som centralt fag	Semester: 10
Udarbejdet af (Navn(e))	Modul
Nina Charlotte Pedersen	Specialemodul
Opgavens art: Speciale	
Titel på opgave: Religionens rolle og religiøsitetens udvikling blandt Chinfolet i Danmark	
Vejleders navn: Bjørn Møller	
Afleveringsdato: 02.07.15	
Antal normalsider (excl. bilag, indholdsfortegnelse og litteraturliste): 60,1	
Antal anslag (excl. bilag, indholdsfortegnelse og litteraturliste):144232	
Tilladte normalsider jf. studieordning/formalia i moodle: Max 75	

OBS!

Hvis du overskrider de tilladte antal normalsider, kan din opgave afvises efter aflevering

Forord

Efter syv gode, men lange år i universitetsverdenen er det nu blevet tid til at aflevere det afsluttende speciale. Det har været en lang og lærerig rejse, som kommer til at præge resten af mit liv. Tak til familie og venner for støtte og gode råd undervejs. Uden jer var jeg sprunget fra for lang tid siden. Særlig tak til mand og børn, der tålmodigt har lagt skuldre og øre til studielivets mange facetter.

Indeværende speciale er udarbejdet med hjælp fra Moses, der skaffede mig god kontakt til Chin Christian Fellowship i Sæby, samt var villig til at stille op til ekspertinterview. Tak, Moses! Det har været spændende at få indblik i dine tanker omkring religionens rolle og religiøsitetens udvikling blandt Chinfolet i Danmark. Også tak til menigheden i Sæby, der tog så godt i mod mig og brugte tid på at udfylde mine spørgeskemaer.

Og til sidst tak til vejleder Bjørn Møller for gode råd og vink undervejs i processen frem mod det færdige speciale.

God læsning!

Med venlig hilsen Nina Charlotte Pedersen

Indholdsfortegnelse

1	Engelsk resumé	6
2	Indledning	8
2.1	Problemstilling	8
2.2	Problemformulering	9
3	Baggrund	9
3.1	Burmesiske FN-kvoteflygtninge i Danmark	9
3.2	Chinfolket	10
3.2.1	Burmanisering	11
3.3	Religion i Danmark og danskernes forhold til religion	11
3.3.1	Et sekulariseret samfund?	12
3.3.2	En individualistisk tro?	13
4	Metode	14
4.1	Fremgangsmåde	14
4.2	Valg af metode	15
4.2.1	Udarbejdelse og gennemførelse af ekspertinterview og spørgeskemaundersøgelse	15
4.3	Præsentation af empiri	17
4.3.1	Repræsentativitet	18
4.3.2	Validitet og reliabilitet	19
4.4	Videnskabsteori	20
4.5	Begrebsafklaring	22
4.5.1	Religionsdefinition	22
4.5.2	Målbarhed	23
5	Analyse	24
5.1	Chinfolket i Sæby	24
5.2	Religionens betydning for Chinfolket i Danmark	25
5.2.1	Identitet	27
5.2.2	Religiøs coping	32
5.2.3	Comfortzone	34
5.2.4	Delkonklusion – del 1	36
5.3	Chinfolkets religiøse udvikling i mødet med det danske samfund	38
5.3.1	Kulturreligiøsitet	42

5.3.2	Sekulariseret religion.....	46
5.3.3	Individualiseret religion.....	51
5.3.4	Delkonklusion – del 2	52
6	Konklusion	54
6.1	Perspektivering.....	55
7	Litteraturliste	57
7.1	Avisartikler.....	59
7.2	Internetreferencer.....	59
8	Bilag.....	60
8.1	Bilag 1 Spørgeskemaundersøgelse	60
8.2	Bilag 2 Interviewguide, Moses.....	68

1 Engelsk resumé

The title of this assignment is *"The role of religion and the development of the religiosity among the Chin people in Denmark."* It is written by Nina Charlotte Pedersen, Social Science, Aalborg University, 2015.

This assignment is about refugees from Chin land, Burma/Myanmar now living in Denmark. The focus is on religion, what role religion played for the refugees, when they first came to Denmark and how their religiosity have develop after around 10 years in a Danish society, were religion is clearly influenced by a more secular and individual way of thinking, than it is in Burma/Myanmar.

The method used to be able to make research in this area is a combination of one expert interview and one questionnaire. The expert I have interviewed is Moses, a refugee living in Denmark for 10 years, studying at Aarhus University and working as a voluntary adviser for the churches of the Chin people organized under the organization Chin Christian Fellowship Denmark (CCFDK). Moses had a good understanding both for the Danish society and the Chin people in Denmark, and he had a lot to contribute with. The questionnaire was handed out to a Chin church in Sæby who were also members of the CCFDK. I estimate that the 54 questionnaires that were filed out are representative for the members of CCFDK, and only partly representative for the whole group of Chin people in Denmark, due to different denominations and choice of dialect.

The research question of the assignment is *"What meaning have religion had for the Chin people during their stay as refugees in Denmark? How is the faith and religious practice of the Chin people developing while coexisting with the Danish society?"*¹ The research question was split in two parts during the analysis. The first part was about the role of the religion among the Chin people of Denmark. The main findings was, that the congregation meant a lot to those who responded to the questionnaires both before and after they came to Denmark. But when it came to what function the congregation had, it wasn't that practical compared to other research in the field. So, the congregation did not turn out to be the one helping with practical needs and it did not seems like the congregation spent a lot of time together besides the Sunday afternoon service. The faith though gave those who responded to the questionnaire feeling of safety, happiness and the faith was valued as helpful in times of need. There was also a tendency of growth in significance after those who responded came to Denmark, so both congregation and faith meant a little more after arrival to Denmark than before. This can be explained by theories where religion and identity is to be found closely related. In times of big changes both in surroundings and within the refugees them self, religion seem to have been playing a role of making the refugees keep some of their identities known from

---

¹ *"Hvilken betydning har religionen haft for Chinfolket i løbet af deres ophold som flygtninge i Danmark? Hvordan har Chinfolkets tro og religiøse praksis udviklet sig i mødet med det danske samfund?"*

Chin land. It also seems like the refugees, at least some part of the group, according to the expert interview with Moses, struggle to keep the focus on this partly religious and partly ethnic identity. They do this by holding on to church services where one of the local dialects is being used, the traditional interpretation of the Bible is kept important and where the authoritarian leadership is still standing. It seems like they do not want to change, and that may be partly because they have experienced, that their faith have been helping them to cope with the life as a refuge, giving the part where faith seems to give happiness, safety and help in times of need.

The second part of the research found that the religiosity of the Chin people in Denmark did not change that much. There is a little movement towards that religion means more to the Chin people in Denmark, than it did before, and it doesn't look like the Chin people in Denmark has been affected by the secular development and the individualization like we experience is happening among the Danes. Cultural religion or religiosity is another phenomenon known in Europe, and maybe especially here in Scandinavia. But the research found, that the phenomenon of Cultural religion was already to be found among the Chin people in Chin land, and the potential existence of Cultural religion among the Chin people in Denmark cannot be expected to be a result of the impact of the Danish society.

Further research in this area could be made by comparing different groups of refugees in Denmark and investigate how their religion and way of religiosity change after 10 years in Denmark, or maybe even more, to be able to measure development over time and the potential difference between the groups. These results could be compared with the way and level of integration to qualify the debate about refugees and the link between their religion and potential of integration. It could also be interesting to make some further research on refugees from Burma/Myanmar with different ethnicity and religion, to further investigate in the relationship between religion and ethnicity.

2 Indledning

Hvis det er noget, der kan få sindene i kog i Danmark i dag, så er det flygtningepolitik. I skrivende stund er valgkampen et overstået kapitel, og der hersker vist ingen tvivl om, at flygtningepolitikken blev et af områderne, der afgjorde valgkampens resultater. For mange flygtninge spiller religion en stor rolle, hvad enten man er flygtet på baggrund af sin religiøse overbevisning eller ej. På den ene side er der en tendens til, at religionens betydning vokser på baggrund af flugten, fordi der opstår et større behov for at opleve samhørighed. Det kan være med til at forny de religiøse traditioner i et forsøg på at bevare den oprindelige kulturelle og sproglige identitet. På den anden side påvirkes flygtningenes religion af den nye sammenhæng, hvilket også kan medføre, at de religiøse traditioner ændrer sig (Furusest & Repstad, 2003, 284). Mødet med et Danmark, hvor der ikke længere er plads til religion i det offentlige rum (Fogh, Politiken, 2006) og danskere, der i høj grad lever med en individualiseret religion og ikke længer forholder sig til en kirkelig autoritet (Andersen & Lüchau, 2011, 94) og måske endda sekulariserede danskere, der ifølge sociologen Phil Zuckerman (2008, 31), lever i et samfund uden Gud, påvirker alt andet lige flygtningenes forhold til religion.

2.1 Problemstilling

Ovenstående leder frem til en todelt problemstilling. På den ene side religionens rolle i flygtningenes tilværelse i Danmark og på den anden side flygtninges religiøse udvikling i mødet med det danske samfund. Religion i det danske samfund er, som ovenfor antydtes, en kompliceret størrelse. I mange år mente flere teoretikere, blandt andre Peter Berger i *"The Sacred Canopy"* (1967), at religionen ville dø ud på baggrund af sekulariseringen. I dag, som nævnt ovenfor, er der tale om en ændring af det religiøse billede i form af en mere individualiseret religion, og knapt så mange teoretikere taler om religionens død, men snarere om, at religionen spiller en anden rolle i dag end tidligere (Kühle, 1999). Dog er der Zuckerman, som hævder, at Danmark er et samfund uden Gud. Dette danske samfund med sin helt særlige form for religion danner uanset rammen om den nye tilværelse for et stigende antal flygtninge. Én gruppe flygtninge i Danmark er Chinfolket fra Burma/Myanmar². Chinfolket er en kristen befolkning, der kommer fra en ganske anden virkelighed end den danske. Chinfolket lever i ekstrem fattigdom i Burma/Myanmar og har gennem flere årtier været udsat for etnisk udrensning og forfølgelse blandt andet på baggrund af deres kristne tro. Den svære situation lokalt i Chinregionen har gjort, at en stor andel af befolkningen har valgt at flygte. En større gruppe af Chinfolket er derefter blevet sendt som FN-kvoteflygtninge til Danmark, og flere af dem har

---

² Burma er landets oprindelige navn. Militærstyret valgte i 1989 at ændre navnet til Myanmar. Jeg har i opgaven valgt at bruge begge navne, dels for at sympatisere med den undertrykte befolkning, der som oftest anvender Burma, men også for at anerkende de mange positive beslutninger regimet har taget de sidste par år. Selv om der er lang vej endnu, er der tilsyneladende fremgang i situationen i Myanmar.

efterhånden boet her i omkring 10 år. Spørgsmålet bliver så, hvilken rolle har religionen spillet i Chinfolkets første 10 år i Danmark, og hvilken udvikling har Chinfolkets religiøsitet været igennem? Hvordan har mødet med den individualiserede danske religiøsitet været, og hvilken påvirkning har mødet med det påståede gudløse danske samfund haft på flygtningenes religiøsitet? Hvilken udvikling opstår blandt flygtninge, der kommer fra en baggrund, hvor religionen har haft stor indflydelse på folkets hverdag, i mødet med det individuelt religiøse Danmark, hvor religionens indflydelse ser ud til at være minimal? Opretholdes religionens betydning eller lader det kristne Chinfolk sig påvirke af det individualiserede og måske endda til sekulariserede Danmark?

2.2 Problemformulering

Ovenstående problemstilling leder frem til følgende problemformulering:

"Hvilken betydning har religionen haft for Chinfolket i løbet af deres ophold som flygtninge i Danmark? Hvordan har Chinfolkets tro og religiøse praksis udviklet sig i mødet med det danske samfund?"

3 Baggrund

For bedre at kunne forstå opgavens problemstilling følger der nu et kapitel, der i korte træk redegør for relevant baggrundsviden. Indledningsvist redegøres der kort for Chinfolket i Danmark inden en mere historisk redegørelse for Chinfolkets oprindelse foreligger. Herefter følger en diskussion af religionens rolle i Danmark og for danskerne generelt for at redegøre for de forhold og omgivelser flygtninge fra Chinland har mødt i Danmark, og som alt andet lige må antages at have indflydelse på religionens rolle og religiøsitetens udvikling blandt Chinfolket i Danmark.

3.1 Burmesiske FN-kvoteflygtninge i Danmark

Ifølge Dansk Flygtningehjælps folder *"25 spørgsmål og svar om flygtninge"* (2012) var der i 2011 414.600 burmesiske flygtninge rundt om i verden. 1346 af disse burmesiske flygtninge fik i perioden 2000-2011 ophold i Danmark. Størstedelen af de burmesiske flygtninge er FN-kvoteflygtninge. FN-kvoteflygtninge bliver udvalgt i flygtningelejre og sendt til Danmark i et samarbejde mellem FN og Udlændingestyrelsen. FN-kvoteflygtninge får først midlertidig opholdstilladelse, men hvis frygten for forfølgelse stadig er begrundet efter fem år i Danmark, kan man søge om permanent opholdstilladelse. Danmark modtager cirka 500 FN-kvoteflygtninge hvert år fra forskellige lande i verden. Ifølge Kirkernes Integrationstjeneste (KIT) kommer hovedparten af de burmesiske FN-kvoteflygtninge i Danmark fra Chinstaten vest i Burma/Myanmar (KIT, 2015). Ifølge Danmarks statistik (2015) var der i andet kvartal 2015 i alt 2350 indbyggere i Danmark, der havde Burma/Myanmar som oprindelsesland.

3.2 Chinfolket

Chinfolket har sin oprindelse i Chinstaten, også omtalt som Chinland, der ligger vest i Burma/Myanmar på grænsen mellem Bangladesh, Indien og Burma/Myanmar. Chinfolket består af flere stammer, der igen kan opdeles i klaner. Der skønnes, at Chinfolket tæller omkring 1 million, hvoraf omkring halvdelen er bosat i

Figur 1 Kort over Chin staten, hentet fra internetavisen "Chinland Guardian.com"

Chinland. Man regner med, at cirka 80 procent af befolkningen er kristne (Tiam, 2010, 207-208). Chinstaten er et særligt område, fordi det ikke blev invaderet af de omkringliggende lande inden briterne kom og koloniserede området i 1896. Det gjorde, at Chinland ikke var blevet præget af hinduisme, buddhisme eller islam, men havde bevaret dets oprindelige traditioner og religioner. Chinlands mange stammer og klaner praktiserede animistiske tilbedelsesformer, som fulgte det samme mønster, men der var ikke tale om én samlende religion, og samfundet var derfor tydeligt stammeopdelt og ikke som sådan en samlet nation eller befolkning (Sakhong, 2007, 206). Da briterne koloniserede området blev Chinfolkets isolation brudt, og den nye politiske situation og udvikling udfordrede gruppens identitet og stammeopdeling. Ifølge Dr. Lian H.

Sakhong, som er direktør for "The Burma Centre for Ethnic Studies" udviklede situationen sig til "(a) formative moment,

that is – at a time in which new meaning became available and people suddenly were able to identify themselves with something meaningful" (2007, 207). Den nye situation under det britiske kolonistyre kunne have ødelagt Chinfolket, da de mistede deres faste holdepunkter i tilværelsen. Men i denne sammenhæng kom kristendommen, som fulgte sammen med den britiske kolonimagt, hurtigt til at udgøre de nye holdepunkter og dermed give ny mening til Chinfolkets tilværelse. De tidlige missionærer opfordrede de første Chinkristne til at adskille det nye kristne liv fra det gamle traditionelle Chinliv. Det gamle liv blev omtalt som "*sinful in nature and full of unhappiness and permanent unrest*" og det nye liv som "*brightly coloured and full of happiness and peace*" (Sakhong, 2003, 229). Denne retorik havde sin baggrund i det 19. århundredes evangeliske tankegang, der var repræsenteret ved næsten alle protestantiske missionærer, inklusive de amerikanske baptistiske Chinmissionærer. Fokus blev lagt på, at en omvendelse til kristendommen betød et helt nyt liv eller også omtalt som livsstil, hvilket fik altomfattende konsekvenser for Chinfolket (Sakhong, 2003, 229). Rent praktisk betød den nye religion og den nye form for tilbedelse kirkegang om søndagen, salmesang fra sangbogen og oplæsning fra Bibelen. Denne nye praksis brød med

stammetænkningen og havde en samlende effekt på Chinfolket, der over hele staten på kort tid etablerede den samme religiøse praksis. Kristendommen var dermed medvirkende årsag til, at en fælles national identitet voksede frem og blev udbredt blandt den nu kristne Chinbefolkning (Sakhong, 2003, 229).

3.2.1 Burmanisering

Hovedårsagerne til Chinfolkets massive flugt fra Burma/Myanmar er fattigdom, manglende religiøse og politiske rettigheder, brud på menneskerettighederne i form af for eksempel tvangsarbejde og voldtægter, og endeligt et håb og ønske om en bedre fremtid end den, der umiddelbart ser ud til at kunne findes i Chinland. En FN-rapport viser, at flere end 70 procent af Chinbefolkningen lever under den internationale fattigdomsgrænse. Der er kun meget dårlig eller ikke eksisterende infrastruktur, regeringen tillader ikke turister i området, og der er sparsomt med strøm og ingen telefonledninger eller anden form for moderne kommunikation i Chinstaten. Desuden er der få og ringe hospitaler og et mangelfuldt uddannelsessystem (Tiam, 2010, 210). De dårlige forhold kan angiveligt blandt andet spores tilbage til fænomenet burmanisering. *"The process of Burmanisation saw diverse (and according to the military, divisive) minority cultures, histories and socio-political aspirations subsumed under a homogenizing national identity, derived from the Burman historical tradition"* (South, 2007, 159). Manglende menneskerettigheder, fattigdom, forfølgelse på baggrund af etnisk, religiøs og kulturel identitet opfattes af mange som militærstyrets forsøg på at eliminere den kristne kultur og de etniske nationaliteters traditioner til fordel for buddhistisk og burmesisk religion og tradition, altså som et udtryk for burmanisering (Tiam, 2010, 210).

Religionen har med andre ord haft en afgørende rolle for Chinfolkets identitetsdannelse i Burma/Myanmar, og har sandsynligvis, med baggrund i militærstyrets forsøg på burmanisering, været en medvirkende årsag til, at omkring halvdelen af Chinbefolkningen i dag lever udenfor Chinstaten. Spørgsmålet bliver så, hvilken rolle religionen spiller i dag for den del af Chinfolket, der opholder sig i Danmark.

3.3 Religion i Danmark og danskernes forhold til religion

Hvilken rolle spiller religion i Danmark i det 21. århundrede? Det er i sig selv en problemformulering, der kunne fylde et helt speciale og sikker også mere endda. Her følger blot kortfattet nogle elementer, som præger religionens stilling i Danmark, først på samfundsniveau, dernæst med fokus på befolkningens forhold til religion.

Tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen (Fogh Rasmussen) vil blandt andet blive husket for hans kronik i Politiken den 20. maj 2006, hvor han opfordrede til at holde religionen indendørs og begrænse religionens plads i det offentlige rum. Fogh Rasmussen skriver kronikken i tiden efter Muhammed-tegningerne, hvor han oplever *"en tiltagende religiøst betonet debat af mere uforsonlig karakter"*

(Politiken, 2006). Religionens rolle i Danmark i det 21. århundrede er præget af hændelser som terrorangrebet den 11. september 2001 og Muhammed-tegningerne, der blev trykt i Jyllands-Postens kultursektion den 30. september 2005. Disse hændelser har skabt frygt og splid og har medført, at religion på mange måder har fået et negativt fortegn i Danmark, blandt andet på baggrund af de negative roller religionen spillede i terrorangrebet og i forhold til Muhammed-tegningerne. Modsat viser Fogh Rasmussens kronik i Politiken også, hvor stærkt Folkekirken og det lutherske perspektiv står i Danmark. Fogh Rasmussen omtaler Folkekirken som folkets kirke, og understreger vigtigheden af Luthers to-regimente-lære, hvor politik og religion adskilles. *"Staten har ikke – og skal ikke have – nogen religion"* (Politikken, 2006), hvilket ifølge Fogh Rasmussen er med til at beskytte den enkelte fra statens indgriben i deres religion, og modsat bliver staten beskyttet mod religionens forsøg på indgriben i det verdslige system. Fogh Rasmussen understreger, at vi i Danmark har trosfrihed, men samtidig opfordrer han befolkningen til at insistere på, at religion er en privatsag fordi han mener, at det vil styrke sammenhængskraften, at religion kommer til at fylde mindre i det offentlige rum (Politikken, 2006). Kronikken vakte selvsagt debat, men måske er den meget talende for en generel underliggende holdning i Danmark; man må gerne være religiøs, men gå venligst stille med dørene.

Folkekirkens rolle i Danmark er klart en faktor i det samlede religiøse billede. Kirkeministeriets hjemmeside oplyser, at hele 77,8 procent af den danske befolkning var medlem af folkekirken den 1. januar 2015 (Kirkeministeriet, 2015). Selv om der er en konstant nedgang i medlemstallene, er der tale om en lille nedgang, og vi kan derfor stadigvæk tale om en, hvad angår medlemskab, stor opbakning til folkekirken. Hvad det betyder i praksis er der derimod forskellige holdninger til.

3.3.1 Et sekulariseret samfund?

Den amerikanske sociolog Phil Zuckerman tilbragte et år som gæsteforsker på Århus Universitet, afdeling for religionsvidenskab på Teologisk fakultet og skrev til sidst bogen *"Samfund uden Gud"* (2008). Bogen bygger på en række samtaler med danskere og svenskere om tro og religion. Zuckerman kritiseres for, og det indrømmer han også selv, at han har en stærk personlig interesse i at imødegå amerikanske påstande om, at et samfund uden religion vil gå til grunde (Zuckerman, 2008, 32). På baggrund af kritikken indledes bogen af Viggo Mortensen, dengang professor ved Center for Multireligiøse Studier ved Aarhus Universitet. Mortensen sætter bogens resultater i perspektiv og understreger, at Zuckerman er amerikaner og er klart præget af den sammenhæng han kommer fra, hvilket også præger hans bog. På mange måder får man indtrykket af, at Zuckerman oplever det befriende at finde en befolkning, der faktisk ikke tror på Gud eller er særligt religiøse. Mortensen omtaler Zuckermans arbejde som en *"lytterunde"*, hvor der fortrinsvist er blevet *"lyttet til de mennesker, for hvem religionen spiller en ikke-eksisterende eller en meget*

tilbagetrædende rolle" (Zuckerman, 2008, 9). Mortensen anerkender, at Zuckerman i bogen identificerer vigtige facetter af danskernes religion, men understreger, at Zuckerman har en *"typisk amerikansk spørgehorisont"* (Zuckerman, 2008, 8), der præger og ifølge Mortensen begrænser forskerens resultater. Med den præsentation i baghovedet kan man så give sig i kast med Zuckermans forskningsresultater, hvor han er nået frem til, at religiøsitetens tilbagegang i det 20. Århundrede også er mærkbart i Danmark. Zuckerman trækker på forskningsresultater, der viser, at Danmark er et klassisk eksempel på sekularisering af det moderne samfund, hvor danskernes tro på Gud, himmel, synd og Bibelens oprindelse med mere er faldet og antallet af kirkegængere og bedende danskere er svigtende (Zuckerman, 2008, 38-39 & 128-129). Ifølge Zuckerman var det altså i høj grad et sekulariseret Danmark, der mødte Chinfolket og nu danner rammen om deres tilværelse som kristne flygtninge. Et helt andet billede får man hvis man tager udgangspunkt i bogen *"Små og Store Forandringer, Danskernes værdier siden 1981"* (Gundelach et al, 2011).

3.3.2 En individualistisk tro?

Bogen *"Små og Store Forandringer, Danskernes værdier siden 1981"* indeholder blandt andet et kapitel om religion med overskriften *"Individualisering og aftraditionalisering af danskernes religiøse værdier."* Her konstaterer religionssociologerne Peter B. Andersen og Peter Lûchau fra Københavns Universitet, at der er sket en forandring i danskernes religiøsitet, men at der er tale om en omstrukturering og ikke en tilbagegang i religionens betydning. Ifølge Andersen og Lûchau er situationen den, at *"flere danskere går i kirke for at styrke deres personlige og nære sociale interesser, og flere tror på et liv efter døden og Gud som en særlig åndelig kraft"* (Andersen & Lûchau, 2011, 94), modsat konkluderer Andersen og Lûchau, at forhold, der knytter sig til autoritet, fortabelse og straf mister tilslutning. Dog afviser religionssociologerne, at der er tale om sekularisering, men at der snarere er tale om *"en individualisering af danskernes kristne religiøsitet"* (Andersen & Lûchau, 2011, 94). Der er altså tale om en individualisering af den kristne tro i Danmark, fordi danskere har en tendens til at vælge de individuelle og positive elementer til, hvorimod man fravælger det, der er fælles og det, der opleves som negativt. Andersen og Lûchau mener, at religion er blevet et individuelt valg, og at religion derfor vil blive ved med at eksistere, men at formen bliver ny, da det autoritære ikke længer er så fremtrædende, hvorimod det individuelle element fylder meget (Andersen & Lûchau, 2001, 95).

Zuckerman og Andersen & Lûchau når altså frem til vidt forskellige resultater af deres undersøgelser.

Zuckerman konstaterer, at Danmark er et sekulært land, hvor samfundet i høj grad lever et liv uden Gud.

Andersen & Lûchau mener, at Gud stadig er en vigtig del af danskernes liv, men at formen er en anden end vi har set tidligere. De tre forskere har meget forskelligt udgangspunkt for deres undersøgelser, og begge

hold har brugt hver deres metode. Det har medført et tilsyneladende meget forskelligt resultat, men i denne opgave mener jeg, at begge resultater er relevante at bringe i spil. Udgangspunktet for undersøgelsen er Chinfolet. Da Chinfolet blev kristne var det under indflydelse af de amerikanske baptistiske missionærer, der kom til Burma/Myanmar i forbindelse med den britiske kolonisering. Alt andet lige er Chinfolets kristne tro præget af dette. Zuckermans amerikanske tilgang til religion er derfor måske ikke så fjernt fra den virkelighed Chinfolet kommer fra. Derfor mener jeg, at Chinfolets opfattelse af Danmark meget vel kunne ligne Zuckermans forskningsresultater, hvor Danmark opfattes som et samfund uden Gud. Spørgsmålet bliver så, hvad gør mødet med dette gudløse samfund ved Chinfolets tro? Måske kan jeg ikke afvise Andersen & Lüchaus forskning, der viser, at der ikke er tale om sekularisering, men snarere om individualisering af den danske kristne religiøsitet. Andersen & Lüchaus forskning giver måske det mest danske resultat, men for Zuckerman og måske også Chinfolet er vejen mellem individualisering og afmontering af de autoritative elementer ved den kristne tro til sekularisering ikke nødvendigvis så lang, men snarere to sider af samme sag. Men nu er det ikke forholdet mellem sekularisering og individualisering, der skal være omdrejningspunktet i denne opgave. Ovenstående forskningsresultater skal blot være med til at skitsere, hvilket religiøst landskab, der mødte Chinfolet, da de ankom til Danmark. Forskningsresultaterne er på den måde med til at danne rammen om en undersøgelse, hvor religionens rolle efter ankomst til Danmark bliver undersøgt, og hvor der stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt Chinfolets tro og religiøse praksis har ændret sig i løbet af deres ophold i Danmark.

4 Metode

Der vil i dette kapitel blive redegjort for specialets design og metode. Kapitlet indeholder dermed argumentation for fremgangsmåden, hvormed specialet er blevet til, samt valg af metode, efterfulgt af kritik af metoderne. Herefter følger der en præsentation og argumentation for valg af empiri, samt en redegørelse for opgavens validitet og reliabilitet. Kapitlet afsluttes med nogle afsnit omkring videnskabsteori, begrebsafklaring, herunder religionsdefinition, samt en diskussion af, hvorvidt religionens betydning kan måles.

4.1 Fremgangsmåde

Interessefeltet religion og konflikt i Burma/Myanmar var udgangspunktet for udarbejdelsen af indeværende speciale. Dette udviklede sig gennem læsning af eksisterende forskning på området til religion, identitet og konflikt, videre til religionens rolle og religiøsitetens udvikling blandt burmesiske flygtninge i Danmark. Da emnet var fastlagt, blev læsning af eksisterende forskning, artikler og rapporter afgørende for, at danne den teoretiske baggrund, samt udarbejde interviewguide og spørgeskema.

Løbende fik jeg oprettet kontakt til Moses, der skulle blive en vigtig kontaktperson. Moses deltog desuden i et ekspertinterview, da han i flere år har haft rollen som rådgiver for otte menigheder under organisationen Chin Christian Fellowship Denmark (CCFDK), der har omkring 800 medlemmer. Jeg valgte at gennemføre ekspertinterviewet først for på den måde at kunne gøre brug af viden fra ekspertinterviewet i forbindelse med udarbejdelse og gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen. Efter endt empiriindsamling blev datamaterialet gennemarbejdet og analyseret ved hjælp af det teoretiske baggrundsmateriale.

4.2 Valg af metode

Ovenstående fremgangsmåde gør det klart, at Chinfoolket udgør en case og dermed, at specialets metode er en form for casestudie. I og med teoriens rolle har været afgørende og delvis fungeret som hjælp til at etablere undersøgelsesområder, vil man kunne argumentere for, at dette er et hypotesetestende casestudie, men hvor hypoteserne ikke er ret fremtrædende. Et generelt casestudie kan forstås på mange måder, og formålet med et casestudie kan variere fra ønsket om at teste teori eller formulere ny teori til ønsket om at forstå eller forklare specifikke fænomener (Antoft & Salomonsen, 2007, 33). Indeværende studie er motiveret af et ønske om at forstå og forklare religionens rolle og religiøsitetens udvikling blandt Chinfoolket i Danmark.

Alan Bryman definerer et casestudie således; *“The basic case study entails the detailed and intensive analysis of a single case [...] case study research is concerned with the complexity and particular nature of the case in question”* (Bryman, 2008, 52). Bryman kan med fordel suppleres af Robert K. Yin, der uddyber casestudiet til at være *“... an empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon in depth and within its real-life context, especially when the boundaries between phenomenon and context are not clearly evident”* (Yin, 2009, 18).

Når man arbejder med et casestudie, er det vigtigt at inddrage forskellige kilder og metoder, for at kunne indfange flere sider af fænomenet man ønsker at undersøge (Antoft & Salomonsen, 2007, 32). Derfor har jeg i indværende speciale valgt både at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse og et ekspertinterview, altså anvende både kvantitativ og kvalitativ metode. Disse metoder supplerer hinanden godt og gør, at man opnår større viden om den aktuelle case.

4.2.1 Udarbejdelse og gennemførelse af ekspertinterview og spørgeskemaundersøgelse

Både ekspertinterviewet og spørgeskemaundersøgelsen er udarbejdet på baggrund af eksisterende forskning på området, samt artikler og rapporter fundet i sammenhæng med læsning af den eksisterende forskning. Teorien har med andre ord ligget til grund for udarbejdelse af interviewguide og spørgeskema. Med udgangspunkt i teorien opstillede jeg emner, som skulle undersøges og derudfra udarbejdede jeg de

specifikke spørgsmål. Da problemformuleringen er delt i to dele, fandt jeg det naturligt også at opdele empiriindsamlingen i to dele for derved nemmere at kunne overskue den indsamlede empiri efterfølgende. Jeg lod mig desuden inspirere af spørgeskemaet, der blev anvendt i forbindelse med udarbejdelsen af *"Religion, kultur og integration, Vietnameserne i Danmark"* (2011) af Jørn Borup, samt af interviewguiden fra Tine Ravns speciale fra sociologistudiet ved Aalborg Universitet, der blev afleveret oktober 2009.

4.2.1.1 Kritik af metoderne

Der er selvsagt mange overvejelser i forbindelse med udarbejdelsen og gennemførelsen af både et ekspertinterview og en spørgeskemaundersøgelse. Særligt i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen er der nogle kritiske elementer. Jeg spørger for eksempel respondenterne efter, hvor ofte de går i kirke, og hvor meget de beder og læser i Bibelen. Denne form for selvrapportering vil altid stå i fare for, at respondenterne vurderer sig bedre end de i virkeligheden er, fordi de ønsker at fremstå i et godt lys. Dog er undersøgelsen anonym, hvilket er godt i sådan en sammenhæng, men man kan ikke udelukke, at respondenterne vurderer sig til at være "bedre" end tilfældet i virkeligheden er.

I spørgeskemaundersøgelsen skal respondenterne desuden tænke tilbage på tiden inden de kom til Danmark. For flere af respondenternes vedkommende ligger dette cirka 10 år tilbage i tid. Det er selvsagt ikke optimalt, men det var hvad, der kunne lade sig gøre. Hvis det havde været muligt skulle jeg have refereret til en spørgeskemaundersøgelse gennemført ved flygtningenes ankomst, således at deres liv før Danmark stod frisk i erindringen.

Inden gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen sendte jeg spørgeskemaet til gennemlæsning af min kontaktperson Moses. Jeg havde forud for valg af metoder en snak med Moses for at forhøre mig om, hvad, som var muligt at gennemføre. Moses gjorde det blandt andet klart, at indsamling af spørgeskema per e-mail ikke var muligt, samt at spørgsmålene skulle være enkle og kortfattede i udformningen. Jeg gennemførte spørgeskemaundersøgelsen på papir og tastede efterfølgende besvarelserne ind. Det gør, at jeg må tage højde for fejltastninger, men jeg vurderer, at fænomenet er minimalt. Frygten for at spørgeskemaet skulle blive for komplekst og dermed uigennemførligt gjorde, at jeg var meget opmærksom på, at det skulle være kort og godt. I eftertid var der måske flere spørgsmål, der havde været relevante at stille, men samtidig viser resultaterne, at de mest komplekse spørgsmål havde størst frafald, og det var derfor afgørende at lytte til Moses' råd for at kunne opnå så godt et resultat som overhovedet muligt.

Ekspertinterviewet med Moses bestod af to dele. Første del omhandlede Moses' egen baggrund og dernæst spurgte jeg ind til at hans vurdering af Chinfolket. Interviewet fungerede rigtig fint som baggrundsviden og som forklaringer, der kan supplere spørgeskemaundersøgelsen, men havde tiden og

ressourcerne været til det, burde der have været gennemført flere interviews med menige Chinfolk som opfølgning på spørgeskemaundersøgelsens resultater.

4.3 Præsentation af empiri

De kristne flygtninge fra Burma/Myanmar var oprindeligt min interessegruppe, men nærmere undersøgelse viste, at størstedelen af de burmesiske flygtninge i Danmark i dag tilhører Chinfolket. Chinfolket kom derfor til at udgøre omdrejningspunktet i undersøgelsen om religionens rolle og religiøsitetens udvikling efter ankomst til Danmark. For et par år siden mødte jeg Moses, der er Chin, i forbindelse med vores fælles kirkelige baggrund, og via fælles bekendte fik jeg igen kontakt til ham i forbindelse med mit speciale. Det viste sig, at Moses var rådgiver for otte menigheder under Chin Christian Fellowship Denmark (CCFDK), og at han derfor var en relevant interviewperson. Moses fortalte lidt om menighederne i Danmark og samarbejdet dem imellem, og af geografiske årsager valgte jeg at spørge ham om at etablere kontakt til menigheden i Sæby og kørte efterfølgende til Sæby for at gennemføre spørgeskemaundersøgelsen i Chinmenigheden der. Jeg havde håbet på, at det kunne lade sig gøre at gennemføre et mere tilfældigt udvalg af respondenter til spørgeskemaundersøgelsen eventuelt via e-mail til medlemmer af CCFDK eller lignende, men det kunne desværre ikke lade sig gøre på grund af sproglige udfordringer, og fordi der ikke findes nogen liste over eventuelle e-mail adresser. På trods af at udvælgelsen af både interviewperson og respondenter til spørgeskemaundersøgelsen kan virke ret tilfældig, har det i praksis fungeret ret godt. Moses var i kraft af hans store kendskab til og indsigt i Chinfolket en god ekspertinterviewperson. Menigheden i Sæby var tilstrækkelig stor til at få et acceptabelt antal respondenter, og det var afgørende at menigheden var åben nok til at acceptere min tilstedeværelse og deltagelse i gudstjenesten i form af gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført under en helt normal gudstjeneste en søndag eftermiddag i maj måned. I praksis fik jeg lov til at præsentere mit projekt, ved hjælp af en tolk, som det første i gudstjenesten. Spørgeskemaerne blev derefter uddelt og udfyldt med det samme, og på opfordring fra en af deltagerne gennemgik tolken samtlige spørgsmål, så dem, der havde behov for oversættelse af spørgsmålene fik altså hjælp til dette. Der var sproglige udfordringer, og jeg kunne ikke have gennemført undersøgelsen uden hjælp fra en tolk. Det var desuden afgørende, at jeg fik gennemført spørgeskemaundersøgelsen i starten af gudstjenesten, da det alt andet lige gav en større deltagelsesprocent, end hvis jeg havde skullet gennemføre spørgeskemaundersøgelsen efter gudstjenestens afslutning. Efter at alle dem, der ønskede det havde udfyldt spørgeskemaet, blev skemaerne indsamlet, og den ordinære gudstjeneste gik i gang.

4.3.1 Repræsentativitet

Der var i alt 56 udfyldte spørgeskemaer efter mit besøg i Chinfolkets kirke i Sæby. De to af dem blev sorteret fra. Et spørgeskema blev sorteret fra, da respondenteren var under 10 år og et andet fordi der kun var svaret på de tre første spørgsmål. Jeg kender ikke det samlede antal gudstjenestedeltagere, da der var en del bevægelse ud og ind, samt at det var svært at vurdere, hvor gamle de yngre gudstjenestedeltagere var, og dermed hvorvidt de skulle tælles med eller ej. Ifølge Moses tæller menigheden omkring 160 medlemmer, hvoraf cirka halvdelen er børn. Der var et ukendt antal af de tilstedeværende, som ikke deltog i spørgeskemaundersøgelsen. En årsag til dette kan være analfabetisme eller større sproglige udfordringer. Det er sandsynligvis også forklaringen på, at mange valgte ikke at besvare spørgsmål, hvor der var meget tekst at forholde sig til. I forhold til alder satte jeg ikke nogen nedre aldersgrænse for deltagelse, men jeg foretog efterfølgende en vurdering af den enkelte i forhold til alder og antal år man har ophold sig i Danmark. Altså hvis man er 18 og har haft ophold i Danmark i 10 år vil man have sværere ved at svare på spørgsmålene, end hvis man er 16 år og har haft ophold i Danmark i 1 år. Den efterfølgende vurdering medførte som tidligere nævnt, at en deltager på 10 år blev sorteret fra. Den yngste deltager, der ikke blev frasorteret var 16 år gammel.

Kirken i Sæby er én af otte kirker, der er tilknyttet organisationen Chin Christian Fellowship Denmark (CCFDK eller blot CCF). Moses, der fungerer som rådgiver af bevægelsen vurderer, at der er mellem 7-800 medlemmer, og at omkring halvdelen er børn og unge. CCFs otte kirker samler de Chintalende burmesere, der anvender haka dialekten og består for det meste af Chinfolk med baptistbaggrund. De øvrige burmesere i Danmark taler andre dialekter eller tilhører andre kirkesamfund og finder det derfor ikke naturligt at være en del af CCF. Med udgangspunkt i CCFDK har spørgeskemaundersøgelsen en fin repræsentativitet, hvad angår andel deltagere og sandsynligvis også aldersgennemsnit, fordeling af køn og gennemsnitlig antal år man har boet i Danmark, uden at der findes nøjagtige optegnelser over dette på nationalt niveau³. Det kan muligvis problematiseres, at alle dem, der udfyldte spørgeskemaundersøgelsen har tilknytning til Sæby, men for en flygtning fra Burma/Myanmar vil jeg mene, at det ikke udgør den store forskel at opholde sig i Sæby frem for Odense eller Rønne. Hvad angår repræsentativitet er det selvsagt en udfordring, at udvalget af respondenter ikke har været tilfældigt. Det optimale havde været, hvis der var blevet foretaget et tilfældigt udvalg af alle medlemmer af CCFDK eller endnu bedre alle burmesiske flygtninge i Danmark, men det har ikke været muligt under dette specialets forudsætninger. Udvalget af respondenter er foregået på, hvad man kan kalde bekvemmeligheds udvalg, altså efter, hvad, der kunne lade sig gøre under de aktuelle forhold (Bryman, 2008, 183).

---

³ Her mangler anden dokumentation end Moses' egen vurdering af medlemmerne af CCFDK.

Hvad angår repræsentativitet blandt den samlede andel af burmesiske flygtninge i Danmark er der større indvendinger. Som tidligere nævnt består CCFDK for det meste af Chinfolk med baptistbaggrund. Blandt de øvrige Chinfolk findes der også andre kirkelige retninger, som måske gennemlever en anden religiøs udvikling, og hvor religionen måske har spillet en anden rolle end ved medlemmer af CCFDK. Hvor stor forskel der er på de kirkelige retninger blandt de burmesiske flygtninge i Danmark vides ikke, men forskellen er åbenbart tilstrækkeligt til, at man ikke har lykkedes i at samle dem alle under samme kirkelige organisation.

Ifølge Dansk Flygtningehjælp (2012) var der, som nævnt i indledningen, i 2011 1346 burmesiske flygtninge, som har fået ophold i Danmark. Danmarks statistik (2015) udgav i andet kvartal 2015 folketal, der siger, at der var 2350 ud af den samlede befolkning (folketal) i Danmark, som havde Myanmar som oprindelsesland, hvor af knap halvdelen var under 20 år⁴. Det gør, at 54 spørgeskemaer ikke udgør en ret stor deltagelsesprocent⁵, og i og med, at alle spørgeskemaer blev udfyldt af deltagere ved samme gudstjeneste, med tilknytning til det samme kirkesamfund kan jeg ikke hævde, at spørgeskemaundersøgelsen er repræsentativ for gruppen af burmesiske flygtninge i Danmark generelt. Det ville kræve en større deltagelsesprocent, samt et mere tilfældig udvalg af respondenter således, at aldersfordelingen, antal år i Danmark, beskæftigelse og kirkelig tilhørsforhold var mere jævnt fordelt.

4.3.2 Validitet og reliabilitet

Der findes to former for validitet; ekstern og intern validitet. Ekstern validitet drejer sig om generaliserbarheden af undersøgelsens resultater med tanke på de sociale rammer og miljøer, som indgår i undersøgelsen. Intern validitet omhandler sammenhængen mellem det, der bliver undersøgt og de samlede resultater, altså, hvorvidt man har undersøgt det, man hævder at have undersøgt. Reliabilitet omhandler modsat, hvorvidt det er muligt at reproducere undersøgelsens resultater og ligner med andre ord den eksterne validitet (Bryman, 2008, 376-377). Hvis vi ser på den samlede case chinflygtninge i Danmark og spørger til den ekstern validitet, vil jeg ikke kunne hævde, at gruppen af chinflygtninge, som en enkeltstående gruppe, hvad angår de sociale rammer og miljøer, vil kunne generaliseres til andre grupper af flygtninge. Hvis vi derimod kigger på gruppen fra kirken i Sæby, der deltog i spørgeskemaet, vil jeg mene, at den eksterne validitet overfor de øvrige medlemmer af CCFDK er god, da det i høj grad er tale om lignende sociale rammer og miljøer. Som nævnt i ovenstående afsnit om repræsentativitet kan der dog ikke

---

⁴ Den store forskel på tallene fra Dansk Flygtningehjælp og Danmarks Statistik kan sandsynligvis forklares ved, at tallene fra Danmarks Statistik tager udgangspunkt i det samlede antal burmesere efter familiesammenføring, hvor Dansk Flygtningehjælp forholder sig udelukkende til antallet af FN-kvoteflygtninge fra Burma/Myanmar.

⁵ Deltagelsesprocenten er cirka 4 procent når der er taget højde for, at omkring halvdelen af Chinbefolkningen i Danmark er under 20 år.

siges at være lige så god ekstern validitet overfor alle Chinfole i Danmark på grund af det manglende tilfældige udvalg af respondenter.

I forhold til den interne validitet vil det normalt være tale om gode forhold i forbindelse med et casestudie. I et casestudie søger man at undersøge helheden frem for de enkelte dele, hvilket medfører, at der sandsynligvis er god sammenhæng mellem det observerede og de faktiske resultater. I forbindelse med indeværende speciale har jeg ikke fået gennemført tilstrækkelig med interviews til at kunne hævde, at jeg har undersøgt helheden til bunds, hvilket begrænser mine konklusioner. Dog vil jeg stadigvæk hævde, at jeg er opmærksom på undersøgelsens begrænsninger, og at der ikke bliver konkluderet ud over, hvad jeg har materiale til at konkludere, hvilket igen medfører at den interne validitet er i orden.

Hvorvidt opgavens reliabilitet er god er på mange måder relativt. Jeg vil mene, at hvis man valgte at gennemføre samme undersøgelse i løbet af det kommende års tid, så vil resultaterne blive de samme. Men det er klart, at der her er tale om en levende case, en gruppe mennesker, der alt andet lige udvikler sig på baggrund af de sociale rammer, som omgiver dem. Så hvis man ønskede at gennemføre den samme undersøgelse om 10 år, hvilket kunne være rigtig interessant, må vi formode, at resultatet vil blive et andet.

4.4 Videnskabsteori

Et vigtigt videnskabsteoretisk element indenfor religionsvidenskab og måske særligt indenfor religionssociologien er diskussionen omkring forskerens ståsted. Er der tale om en forsker, som har sit perspektiv indefra eller udefra, hvad angår forskningsfeltet, og hvilken betydning og indflydelse får forskerens udgangspunkt for undersøgelsens resultater? Der vil derfor i det følgende kort blive diskuteret, hvilke fordele og ulemper, der er ved indefra og udefra tilgange til religionsforskningen, samt blive redegjort for min egen position i forhold til undersøgelsens kerne.

Historisk set medførte oplysningstiden, at der blev etableret en videnskabelig tradition, hvor religion var en størrelse, som bedst kunne fortolkes udefra. Man forsøgte at forklare religion som noget andet end religion for eksempel som trøst mod uret eller håb om et bedre liv. Fra begyndelsen af 1800-tallet opstod der kritik af denne udefra fortolkning i form af religiøst og teologisk forsvar for religionen. Flere forskere indenfor religionshistorie (blandt andre Rudolf Otto og Mircea Eliade) hævdede, at man ikke kunne studere religion med mindre man var religiøs, fordi hvis man ikke var religiøs kunne *"man ikke gribe religionens essens"* (Furseth & Repstad, 2007, 336-337). I dag holder den canadiske religionsforsker Wilfred Cantwell Smith stadig fast ved, at man indefra har et forskningsmæssigt privilegium og hævder for eksempel, at *"intet udsagn om islam er sandt som ikke kan godtages af muslimer"* (Furseth & Repstad, 2007, 337). Jeppe Sinding Jensen (Jensen) fra Aarhus Universitet, afdeling for religionsvidenskab, har en lidt anden tilgang til

emnet. Han mener, at hele problematikken er et pseudo problem, fordi *"scholarship cannot accept any deep insider-outsider distinction as an ontological or epistemological criterion. At the most, we can accept it as a fact concerning the distribution of information. And that is all it is. It is not a genuine problem"* (Jensen, 2011, 46). Jensen mener altså, at der ontologisk og epistemologisk ikke er nogen grund til at mene, at det er en forskningsmæssig fordel i at være enten indefra eller udefra, hvad angår religionsforskning fordi, alle erkendelsesmæssigt har det samme udgangspunkt. Dog erkender Jensen, at der kan være praktiske fordele i at være indefra på baggrund af informationsniveauet. Det afgørende bliver dermed, at en videnskabelig undersøgelse skal foregå med videnskabelige termer. En forsker indefra skal med andre ord forholde sig til sagen med et perspektiv, der kommer udefra. Det vil i øvrigt altid være tale om, at forskeren er mere eller mindre indefra eller udefra frem for enten eller.

Rent praktisk kan der som nævnt være fordele ved at have et perspektiv, som kommer indefra forskningsfeltet, men modsat kan der også være ulemper. Hvis man forholder sig empirisk til en problemstilling vil en, der kommer indefra have stor viden omkring sin religion og man undgår derved basale fejl. Med insider viden har man desuden nemmere ved at skaffe kontakter og skabe tillid i en interviewsituation, og man har større forståelse for betydningen af religiøse oplevelser og engagement, hvilket kan være vigtig, hvis man ønsker at fokusere på indlevelsen og på aktørernes oplevelser og tanker omkring dette. Hvis fokus modsat er på mere strukturelle og institutionelle træk er evne til forståelse og indlevelse ikke afgørende på samme måde (Furseth & Repstad, 2007, 337). Modsat kan det være et problem, hvis forskeren har et stærkt indefra perspektiv, fordi at man kan have svært ved at distancere sig tilstrækkeligt til at have den nødvendige kritiske og faglige tilgang til forskningen, og derved kan man få svært ved at problematisere og diskutere feltet. Det kan medføre, at man mister vigtige detaljer som andre ville have fanget med et mere uvildigt syn på sagen. Man kan også føle sig bundet af loyalitet og derved komme til at trække andre konklusioner end en udefrakommende ville have gjort (Furseth & Repstad, 2007, 338). Med udgangspunkt i religionsforskning vil nogle hævde, at forskerens neutralitet er en illusion. *"Mangel på tro er også en tro"* (Furseth & Repstad, 2007, 338). Herved menes, at man ved ikke at tro også har taget stilling og derved forholder sig til det religiøse på sådan en måde, at det vil kunne påvirke ens forskningsmæssige tilgang til feltet.

Der er mange nuancer i sådan en diskussion, og jeg kunne blive ved. Hvad, der er det optimale udgangspunkt for forskning indenfor religiøsitet og måske om dette overhovedet findes bliver man nok ikke enige om. Men jeg har valgt at inddrage diskussionen, da jeg oplever den som relevant og vigtig for mit speciale. Jeg er selv indefra i forhold til specialets problemstilling, da jeg er en personlig kristen og medlem af en frikirke. Rent praktisk har det medført, at jeg har haft en god kontakt til Chinfolet, der via Moses har

god kontakt til frikirkemiljøet i Danmark, og at det har været relativt nemt at skabe tillid i forbindelse med interview og spørgeskemaundersøgelse, dog stadigvæk begrænset af sprog og etnicitet. Jeg mener selv, at jeg har haft en stor forståelse for, hvilken rolle religionen muligvis har spillet for Chinfolet, og hvordan deres tro eventuelt har udviklet sig. Dog mener jeg, efter snart seks år på universitetet, måske særligt de tre år på religionsvidenskabelig afdeling på Aarhus Universitet, hvilket jeg oplevede som stærkt religionskritisk, at jeg har lært at forholde mig kritisk og videnskabeligt til religion som forskningsfelt. Men samtidig kan jeg ikke udelukke, at mit indefra perspektiv påvirker min evne til at problematisere og diskutere emnet.

4.5 Begrebsafklaring

Der vil her blive redegjort for anvendelsen af det mest afgørende begreb i opgaven, nemlig religion, for at præcisere, hvilken forståelse for religion, som anvendes i specialet.

4.5.1 Religionsdefinition

Religion er et afgørende omdrejningspunkt i opgaven, og det er derfor afgørende at redegøre for, hvilken betydning der lægges i begrebet religion i dette speciale.

Der findes både substantielle og funktionelle religionsdefinitioner. De substantielle religionsdefinitioner tager udgangspunkt i de elementer religionerne har tilfælles for eksempel, at der er overnaturlige elementer, åndelige væsner, trosforestillinger, symboler og institutioner. Hvis en bevægelse eller organisation indeholder størstedelen af disse eller andre udvalgte elementer, og altså ikke nødvendigvis dem alle sammen, er der tale om en religion. De substantielle religionsdefinitioner søger med andre ord at forklare religionernes fælles indhold. De funktionelle religionsdefinitioner derimod tager udgangspunkt i, hvad religionen gør for og ved mennesker og eventuelt hele samfund og er altså mere fokuseret på funktion end på religionens indhold (Furseth & Repstad, 2007, 36-37 & 42-43). De substantielle religionsdefinitioner kritiseres for at blive ethnocentriske i det, at de ofte tager udgangspunkt i for eksempel den vestlige verdensforståelse og vestlige begreber, der ikke nødvendigvis passer særligt godt på østens mange religioner. Modsat bliver funktionelle religionsdefinitioner kritiseret for at være for brede i den forstand, at de ikke formår at skelne mellem religiøse og ikke-religiøse grupperinger.

Indeværende speciale lægger blandt andet op til en undersøgelse af, hvilken rolle religionen har spillet for Chinfolet, og det er dermed nærliggende at tage udgangspunkt i en funktionel religionsdefinition. Også når Chinfolets religiøse udvikling undersøges er der tale om, hvilken funktion religionen har haft og har på nuværende tidspunkt, altså er der i dette speciale en funktionel tilgang til religionsbegrebet. Der er tale om en undersøgelse af, hvilken funktion den levede religion har haft og har i dag, samt funktionen af det

kristne fællesskab som Chinfolet er sammen om og altså ikke et studie af Chinfolets religiøse tekster og teologiske holdninger⁶.

Den amerikanske religionsforsker Milton Yinger definerer religion som ”... *et system af trosforestillinger og praksisformer som hjælper mennesker til at kæmpe med de dybeste problemer i menneskelivet*” (Furseth & Repstad, 2007, 43), hvilket er en snæver definition, der passer relativt godt sammen med opgavens anvendelse af begrebet religion. Et kritikpunkt i forhold til en funktionel religionsdefinition som dette vil være, at man hurtig kommer til at fokusere på de positive og hjælpsomme funktioner, mens man måske overser de mere problematiske funktioner ved religionen. Modsat kan udgangspunktet også blive for dystert i det, at man udelukkende tager udgangspunkt i de problemer man har og ikke ser religionens funktion i de mere opmuntrende dele af livet. Endvidere kritiseres de funktionelle religionsdefinitioner også for at være reduktionistiske, fordi de reducerer religion til dens funktion, og at religion derved i sig selv ikke er religion (Furseth & Repstad, 2007, 44-45).

En religionsdefinition udelukkende til anvendelse i specialets sammenhæng og stærkt inspireret af Yinger kunne være, at ”*Religion er et system af trosforestillinger og praksisformer, der hjælper Chinfolet til at håndtere deres liv som flygtninge i Danmark.*” Og her er det måske relevant at pointere, at specialet kun i mindre grad forholder sig til ”... *et system af trosforestillinger og praksisformer...*” men, at hovedfokus ligger på funktionen i forhold til at håndtere livet som flygtning, både med positivt og negativt fortegn.

4.5.2 Målbarhed

Et naturligt spørgsmål at stille i denne sammenhæng er, hvorvidt man overhovedet kan vurdere nogens religiøse udvikling? Som tidligere nævnt kan det være problematisk at respondenterne selv skal vurdere deres udvikling, da man generelt vil have tendens til at vurdere sig mere positivt end tilfældet måske er. Den religiøse udvikling må man formode foregår i høj grad i form af tanker og følelser, hvilket kan være svært at måle. Det indeværende undersøgelse forsøger, er at måle på, hvordan den eventuelle religiøse udvikling, altså tanker og følelser omkring religion, får sit udtryk rent praktisk i form af ændrede vaner, holdninger og meninger, og altså hvorvidt der har været en udvikling i retning af sekulære og eller individualistiske tendenser.

---

⁶ Nogle af de teologiske holdninger kommer dog kort til udtryk i analysen som en del af diskussionen om religionens integrerende og identitetsskabende funktion.

5 Analyse

I dette kapitel vil resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, samt ekspertinterviewet med Moses blive analyseret på baggrund af den udvalgte teori, der løbende bliver nærmere præsenteret. Udgangspunktet for analysen er specialets problemformulering, der lyder som følgende;

*”Hvilken betydning har religionen haft for Chinfolket i løbet af deres ophold som flygtninge i Danmark?
Hvordan har Chinfolkets tro og religiøse praksis udviklet sig i mødet med det danske samfund?”*

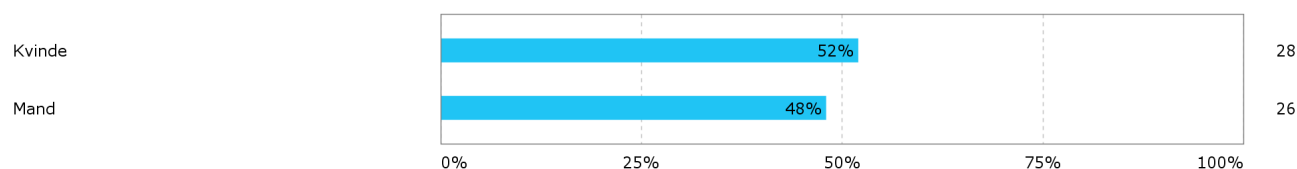
Analysen er opdelt i to dele. Den første del består af analyse af den første del af problemformuleringen; religionens betydning for Chinfolket i Danmark. Derefter følger en analyse af Chinfolkets religiøse udvikling i mødet med det danske samfund, altså den anden del af problemformuleringen. I det første afsnit vil der desuden blive givet en generel beskrivelse af Chinfolket i Sæby med udgangspunkt i baggrundsoplysninger fra spørgeskemaet. Tallene i parentes henviser med mindre andet er angivet til afsnit i transskriberingen af ekspertinterviewet med Moses, der er vedlagt på CD, som er nummereret og markeret med gult.

5.1 Chinfolket i Sæby

Første del af spørgeskemaet indeholdt spørgsmål, der skulle kortlægge relevante baggrundsoplysninger. Figur 2 viser, at fordelingen mellem kvinder og mænd var 52 procent kvinder og 48 procent mænd.

Figur 2 Procentvis fordeling af kønnene

Køn

Gennemsnitsalderen for respondenterne var 31, 5 år, og samtlige respondenter var Chin af etnisk oprindelse. Tabel 1 giver et overblik over fordeling af civil status.

Tabel 1 Civil status

Civil status

	Antal	Procent
Gift	38	70,4 %
Enlig	9	16,7 %
I et forhold	1	1,9 %
Andet	6	11,1 %
I alt	54	100,0 %

Knap 60 procent er kommet til Danmark som FN-kvoteflygtning og godt 40 procent er kommet til Danmark som familiesammenført. Respondenterne har i gennemsnit været i Danmark i 7,6 år. Tabel 2 giver et overblik over, hvad respondenterne laver til hverdag.

Tabel 2 Hvad laver du til hverdag?

Hvad laver du til hverdag?

	Antal	Procent
Arbejder	20	37,0 %
Arbejdssøgende	3	5,6 %
Hjemmegående	2	3,7 %
Studerende	14	25,9 %
På pension	1	1,9 %
På kontanthjælp	9	16,7 %
Andet	5	9,3 %
I alt	54	100,0 %

Der blev også spurgt til, hvor vidt man af forældre eller bedsteforældre var blevet opdraget religiøst. 77,8 procent mente, at de i høj grad var blevet opdraget religiøst, og 11,1 procent mente, at de i nogen grad var blevet opdraget religiøst. 9,3 procent valgte ikke at svare på spørgsmålet. Der kan være flere årsager til, at 9,3 procent valgte ikke at svare på dette. Der var et par stykker, der både skriftligt og mundtligt kommunikerede, at de havde svært ved min måde at bruge begreberne religiøst/religiøsitet på. *”Det er ikke et spørgsmål om religion med om at tro på Jesus Kristus”* var en skriftlig kommentar, der blev tilføjet et spørgeskema. Denne holdning kan være en af årsagerne til, at 9,3 procent ikke svarede på spørgsmålet vedrørende en religiøs opdragelse.

Herudover var det interessant, at størstedelen af respondenterne svarede det samme antal år på alder, og hvor mange år de havde været en kristen. Altså, tendensen var klart, at man enten svarede de samme antal år som ens alder, eller at man helt undlod at svare på spørgsmålet om, i hvor mange år man havde været en kristen. Kun en enkelt respondent svarede, at vedkommende var 69 år og havde været en kristen i 46 år, og var dermed 23 år da han/hun blev en kristen. Det kan tyde på, at sammenhængen mellem etnicitet og religiøsitet er stærk, i og med, at de alle var Chin af etnisk oprindelse samtidig med, at stort set alle respondenter har været kristne hele deres liv.

5.2 Religionens betydning for Chinfoolket i Danmark

Del tre i spørgeskemaet omhandlede religionens betydning i de år respondenterne har boet i Danmark. Del tre bestod af tre spørgsmål, der tilsammen forsøgte at rumme de mulige forklaringer, som den teoretiske baggrund har lagt til grund for specialets undersøgelse på dette område.

Tabel 3 Hvad betyder din menighed for dig?

Hvad betyder din menighed for dig?

	Antal	Procent
Meget vigtig	44	81,5 %
Ret vigtig	7	13,0 %
Ikke særlig vigtig	0	0,0 %
Slet ikke vigtig	0	0,0 %
Ved ikke	3	5,6 %
I alt	54	100,0 %

Det ene spørgsmål lød som følger, hvad betyder din menighed for dig? Tabel 3 viser, at 81,5 procent svarede meget vigtig og 13 procent ret vigtig, de sidste 5,6 procent svarede ikke på spørgsmålet. Det kan umiddelbart være problematisk at ligestille menighed og religion, men modsat viser ovenstående reaktioner på begreber som religion og religiøsitet, at det ikke ville være optimalt at spørge ind til, hvad religion betyder for respondenterne. Dette hænger også sammen med folks opfattelse af religionsbegrebet. Hvad er religion, og hvordan forholder den enkelte sig til religionsbegrebet? Jeg forholder mig til begrebet i specialets videnskabsteori, se afsnit 4.4, men jeg kan selvsagt ikke forvente, at respondenterne har samme opfattelse af begrebet. Menighed derimod, vil jeg formode, at respondenterne ligestiller med kirke og den gruppe mennesker, der kommer i kirken. Det viser sig også, at menigheden betyder meget for respondenterne, hvilket også afspejler sig i, at kirkegang om søndagen udgør en stor del af deres religiøse praksis, jævnføre afsnit 5.3 om religiøsitetens udvikling. Menighedens betydning for respondenterne hænger sandsynligvis sammen med det sociale fællesskab. Søndagens gudstjeneste tilfører et trygt og fast holdepunkt i en eller usikker tilværelse, og det betyder meget for Chinfolet at mødes i et Chintalende fællesskab (5, 13), hvilket jeg kommer tilbage til senere. Modsat hævder Pargament & Brant (1998) i nedenstående afsnit 5.2.2 omkring religiøs coping, at den religiøse dimension tilfører noget ekstra til fællesskabet i form af en relation til det transcendent, hvilket medfører, at et religiøst fællesskab fungerer bedre, hvad angår coping end et ikke-religiøst fællesskab (Pargament & Brant 1998, 124). Generelt er der nok tale om et tæt sammenspil mellem sociale og religiøse faktorer, der hver har sine funktioner. Men hvorfor betyder menigheden så meget for spørgeskemaundersøgelsens deltagere? Det kommer til dels til udtryk gennem spørgsmålet i tabel 4, der lød som følger; hvilke af følgende udsagn mener du passer på dit forhold til din menighed, sæt gerne flere kryds.

Tabel 4 Hvilke af følgende udsagn mener du passer på dit forhold til din menighed, sæt gerne flere kryds.

Hvilke af følgende udsagn mener du passer på dit forhold til din menighed, sæt gerne flere kryds

	Antal	Procent
Menigheden gør, at jeg føler mig tryk i det ukendte Danmark	26	48,1 %
Menigheden har hjulpet mig med at lære dansk	8	14,8 %
Menigheden gør at jeg kan holde fast ved min Chin identitet	19	35,2 %
Det er hovedsageligt i menigheden jeg har min sociale omgangskreds	4	7,4 %
Relationer i menigheden har hjulpet mig til at få et arbejde	4	7,4 %
Menigheden har hjælpe mig med praktiske behov for eksempel at forstå officielle breve, finde et sted at bo, indkøb med mere	1	1,9 %
I min menighed taler vi dansk	5	9,3 %
Jeg har det godt i Danmark og har derfor ikke brug for min menighed mere	2	3,7 %
I min menighed spiser vi ofte Chin mad sammen	6	11,1 %
Ved ikke	7	13,0 %
I alt	54	100,0 %

Det udsagn, der fik størst opbakning var *”Menigheden gør, at jeg føler mig tryk i det ukendte Danmark.”*

Der var 32 procent, som mente at det udsagn passede på deres forhold til menigheden. 23 procent mente, at menigheden gør, at de kan holde fast ved sin Chinidentitet og 10 procent hævdede, at menigheden havde hjulpet dem med at lære dansk. Af de øvrige udsagn er det værd at lægge mærke til, at kun én procent svarede, at menigheden havde hjulpet med praktiske behov. Dette kan have sin baggrund i, hvad Moses fortalte om, at dem, der ønskede det fik ved ankomst til Sæby tildelt kontaktfamilier, som hjalp med de praktiske behov (3). Det var altså ikke Chinfolkets menighed, der hjalp med de praktiske behov, men kontaktfamilierne fra den allerede etablerede danske baptistkirke i Sæby, som hjalp med det praktiske. Det ser heller ikke ud til, at menigheden udgør den primære sociale omgangskreds, da kun 5 procent har svaret tilkendegivende på dette.

5.2.1 Identitet

Ikke overraskende er det altså tryghed og identitet, der står som hovedoverskrifter over, hvilken rolle menigheden har spillet for respondenterne. Louis Jacques Dorais (2007) kom også frem til, at identitet var et vigtigt element når man undersøger religionens rolle. Dorais er professor fra Université Laval, Québec, Canada og har arbejdet med vietnamesiske flygtninge i Canada. Religionen og ritualernes rolle var i centrum, og Dorais tog udgangspunkt i tre livsstadier; tiden inden flugten, selve flugten og dernæst immigrationsprocessen og reetableringen i Canada. Dorais kom frem til, at de vietnamesiske flygtninge i alle stadier og på tværs af flere forskellige religioner gør brug af deres tro for at opretholde håbet og bekræfte deres identitet immigrationsprocessen igennem. De vietnamesiske flygtninge revitaliserede deres tro og religiøse praksis og etablerede vietnamesiske menigheder kort efter ankomst til Canada og skabte på

den måde kontinuitet i en ellers usikker tilværelse (Dorais, 2007, 57). På trods af begrænsede midler lykkedes det, at købe gamle bygninger, renovere dem og etablere templer og meditationscentre, hvilket understreger religionens betydning for de vietnamesiske flygtninge (Dorais, 2007, 62-63). Dette er faktisk også tilfældet i Sæby. Ifølge Moses har Chinmenigheden købt den kirkebygning de nu låner/lejer og overtager den, når den danske baptistmenighed i Sæby har bygget/købt nye lokaler. Ligesom det at opretholde sin identitet ser ud til at være vigtig for respondenterne i Sæby fandt Dorais også ud af, at religion spiller en vigtig rolle i forhold til at definere de vietnamesiske flygtnings identitet efter reetableringen i Canada. Dorais forklarer dette med, at religionen tilbyder "a structured set of mental representations and practices" (Dorais, 2007, 65), der skaber stabilitet i særligt omskiftende omstændigheder. Religionens rolle i forhold til at opretholde flygtnings identitet er måske også årsagen til, at de vietnamesiske flygtninge efter 30 år i Canada stadigvæk fortrækker deres egne templer og kirker, på trods af en ellers integreret tilværelse (Dorais, 2007, 66). Selv om Chinfolket kun i gennemsnit har været i Danmark i 7,6 år, så var det en solid og etableret ikke-integreret menighed jeg mødte den sidste søndag i maj måned. Da jeg stillede Moses et uddybende spørgsmål til ekspertinterviewet svarede han bekræftende på, at CCF styrker fællesskabet og identiteten blandt Chinfolket i Danmark. *"Men vi mangler bare at samarbejde med dansk kirkesamfund, fordi nogen voksne ikke vil have blandet sammen med dansk kirkesamfund, baptist eller missionsforbund eller folkekirke, det vil de ikke fordi i forhold til at tro og bibelfortolkning (...) der er helt vildt forskel"* (1). Her nævner Moses blandt andet kirkelig accept af homoseksuel praksis som noget fremmed og som noget, der er svært for Chinfolket at acceptere. Frygten for at lignende holdninger skal sprede sig blandt børn og unge blandt Chinfolket gør, at man ikke ønsker at samarbejde. Også i forhold til ledelse lyder der til at være udfordringer i forhold til et eventuelt samarbejde, da man i Burma/Myanmar anvender "top down" (1) ledelsesstil både i kirke og familie, og den tradition vil Chinfolket ifølge Moses holde fast ved. *"Det er meget anderledes (i Danmark). Det kan vi bare ikke."* (1) Moses' hjertelige latter supplerer hans pointe med et indslag af dansk ironi, der viser, at Moses selv har udviklet sig meget og står med andre holdninger i dag. Men på trods af Moses' integration og også hans engagement i, hvad han kalder BID integration (integrationsudvalget under Baptister i Danmark), er der lang vej endnu inden man kan sige, at der foregår integration mellem Chinmenighederne og de øvrige kirker i Danmark, og det har muligvis sin baggrund i, at opretholdelse og bekræftelse af den oprindelige identitet er en af religionens roller blandt Chinfolket i Danmark.

Ifølge Ebaugh & Chafetz, som præsenteres nærmere i næste afsnit, kan religiøse institutioner, der består af immigranter udvikle sig i to retninger. I nogle tilfælde udvikles der en pan-religiøs⁷ identitet og praksis enten på baggrund af, at gruppen er for lille til selv at kunne drive en religiøs institution eller fordi der er en institutionel forpligtelse i forhold til at tiltrække konvertitter fra andre populationer. Når religiøs og etnisk identitet er tæt bundet sammen, hvad også ser ud til at være tilfældet i Chinmenigheden i Sæby, opretholdes den etniske homogenitet, og man holder fast både i sin etniske identitet og den religiøse praksis (2000, 406-407). Mødet med Moses var dog i denne sammenhæng interessant, da han viste klare tendenser til en pan-religiøs identitet. På spørgsmål om, hvilke kristne fællesskaber Moses er en del af svarede han; *"Jeg har alt muligt fællesskab, jeg har også arbejde lidt med tværkirkelig center, det er folkekirkelig (...) og missionsforbundet og baptistkirke og pinsekirke (...) så det vil sige at alt mulig sted"* (2). De tværkirkelige fællesskaber betyder rigtig meget for Moses. Han forklarer, hvordan han har lært, af danske kristne, at det pæne tøj, som han fortæller, betyder meget i Chinkirker, ikke er så vigtigt. *"Jeg har lært rigtig meget i fællesskab med andre kirkesamfund, hvad er vigtig, så den måde til sidst at jeg har lært at ok, det er Gud og Jesus Kristus i centrum er vigtig, ikke tøj, ikke se pæn ud, det der er vigtig, så det jeg også har lært rigtig meget"* (2). Moses tilhører desuden i dag en af Missionsforbundets kirker i Århus, og tilhører altså i det daglige ikke en Chinkirke, men fungerer dog stadigvæk som rådgiver for menighederne under CCF i Danmark. Det kan derfor se ud til at religionens rolle for Moses, der har været i Danmark i 10 år, ikke længere har den samme betydning, hvad angår etnisk identitet.

5.2.1.1 Religiøse institutioner

Ovenstående viser, at de religiøse institutioner spiller en væsentlig rolle når der er tale om identitetens opretholdelse og gen-etablering blandt immigranter. Det er også noget som Helen Rose Ebaugh og Janet Saltzman Chafetz har arbejdet med. Helen Rose Ebaugh og Janet Saltzman Chafetz har sammen skrevet bogen *"Religion and the new immigrants"* (2000) og har derigennem bidraget med vigtige elementer til specialets undersøgelse. Ebaugh & Chafetz har lavet utallige undersøgelser i forskellige religiøse immigrantmiljøer i USA, blandt andet komparative undersøgelser blandt religiøse immigrantmiljøer i Houston, hvis resultater man kan læse om i ovennævnte bog. De resultater, der umiddelbart havde relevans i forhold til indeværende undersøgelse bliver inddraget her i analysen, blandt andet i forhold til religiøse institutioners udvikling, samt sproglige faktorer.

Ebaugh & Chafetz har fundet ud af, at immigranternes religiøse institutioner bidrager aktivt til at reproducere deres medlemmers etnicitet blandt andet fordi institutionerne sørger for de fysiske og sociale rammer

---

⁷ Præfikset Pan betyder noget *"som omfatter eller vedrører alle inden for en større sammenhæng, især en helhed af stater eller af religiøse eller etniske grupper"*, betydning taget fra den danske ordbog www.ordnet.dk

således, at deres medlemmer for eksempel kan nyde traditionel mad, tale deres oprindelige sprog, praktisere særligt kulturelle former for tilbedelse og fejre hjemlandets sekulære "helligdage" og ferier (Ebaugh & Chafetz, 2000, 406-407). Det ser dog ikke ud til at være tilfældet i Sæby i samme grad. Et enkelt eksempel på dette er, at kirken blev tømt i løbet af fem til ti minutter efter at gudstjenesten var afsluttet den søndag, hvor spørgeskemaundersøgelsen fandt sted. Nogle talte hurtigt sammen på trappen udenfor, men mit klare indtryk var, at menigheden kørte hver til sit umiddelbart efter gudstjenesten. Tabel 4 bekræfter også dette billede med, at kun 7,4 procent svarer, at menigheden udgør deres sociale omgangskreds, og 11, 1 procent svarer, at de spiser chinmad sammen i menigheden. Moses kommenterer også kirkens lave aktivitetsniveau, og han er bekymret for menighedernes religiøse udvikling, fordi der kun er aktivitet i kirken om søndagen (4). Der vil være behov for nærmere undersøgelser, gerne i form af nogle kvalitative interviews for at afdække flere detaljer på dette område, og det er derfor svært at sige, hvorvidt det er kirken, altså de fysiske rammer, der ikke egner sig til andet end gudstjenester søndag eftermiddag eller det er efter menighedens eget ønske. Moses henviser til, at flere præster mener, at deres menighed ikke har tid til andet end en gudstjeneste om søndagen, da de arbejder hårdt til hverdag (4), hvilket kunne tyde på, at den manglende aktivitet har sin baggrund i menighedens eget ønske. Selv om kirken ikke ser ud til at danne rammen om ret meget andet end gudstjeneste søndag formiddag, er der tendens til at kirken og gudstjenesten har indflydelse på den sproglige praksis, hvilket jeg vil komme nærmere ind på i næste afsnit.

5.2.1.2 Sprog

I forhold til sprog er der både spørgsmålet om, hvorvidt religionen og den religiøse institution spillede en rolle i danskooplæringen, samt hvorvidt religionen og den tilhørende institution spillede en rolle i forhold til praksis og opretholdelse af kendskab til det oprindelige sprog. Tabel 4 viser, at det var 14, 8 procent, som svarede, at menigheden havde hjulpet i forbindelse med danskooplæring. Det kan umiddelbart være svært at forstå baggrunden for dette, men en mulighed er, at børnene spiller en rolle på dette område. Mine observationer under gudstjenesten i Sæby var, at alt foregik på Chindialekten *haka*, og at niveauet af danskundskab var begrænset, hvilket medførte, at der blev brugt tolk i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen. Modsat var det tydeligt, at flere grupper af børn og teenagere talte dansk sammen og tiltalte også mig på flydende dansk. En anden mulighed er, at der var nogen af respondenterne, som havde en udvidet forståelse for, hvad menighed er og derfor inkluderer kontaktfamilierne fra den danske baptistkirke i spørgsmålet om danskooplæring. Kontaktfamilien fra Sæby baptistkirke var i hvert fald, hvad Moses nævnet som afgørende i forhold til, hvordan han lærte danske efter ankomst til Danmark (3).

I forhold til at have mulighed for at praktisere og opretholde kendskab til det oprindelige sprog, var dette et emne Moses kom ind omkring flere gange i løbet af ekspertinterviewet (2, 5). Han talte om grupperinger i menighederne, der på den ene side fokuserer mest på opretholdelse af kultur og sprog og på den anden side mener, at det vigtigste er at lære om tro, kristendom og Bibelen. *"... i Chin kirke har virkelig meget fokus på vores eget sprog og vores kultur, vi skal bevare vores sprog, det vi har lært i vores hjem (...) fordi de er bange for at vores fremtid, hvis vores børn ikke kan tale burmesisk..."* (2). Ebaugh & Chafetz fokuserer også i deres undersøgelser på, hvordan sproget påvirker det religiøse fællesskab, og de kommer frem til, at sproget kan være en kilde til konflikt, særligt hvis der er flere etniske grupper i samme institution. De fleste religioner, der er repræsenteret i Ebaugh & Chafetz' studie lagde vægt på universalitet, i det, at de gerne vil være inklusive, særligt med tanke på eventuelt at tiltrække mulige konvertitter. Med sådan en holdning skal man arbejde på enheden blandt medlemmerne på en anden måde, end hvis sproget udgjorde en enhed (2000, 428-429). I CCF har man indtil videre valgt det modsatte og samlet sig under forudsætning af, at man praktiserer det samme sprog, altså Chindialekten *haka*. Sproget ser med andre ord ud til at fungere som en enhedsfremmende faktor, i det, at man er blevet enige om, at *haka* skal være det anvendte sprog. Ebaugh & Chafetz er enige i, at når man vælger at praktisere et af de oprindelige sprog, skaber det enhed, men understreger, at der kun er tale om etnisk enhed, og at der derfor kan være andre konflikter i den religiøse institution (Ebaugh & Chafetz, 2000, 428-429). Moses refererede til andre grupperinger, som talte andre Chindialekter og nogle, der har valgt at tale burmesisk. Der er ifølge Moses en befolkning på omkring 1 million i Chinland, der taler cirka 50 forskellige sprog. Foruden de sproglige udfordringer er der de mange forskellige kirkelige retninger, som gør det til en udfordring at skabe enhed, tilsyneladende både i Chinland, men også her i Danmark (5).

Som tidligere nævnt, talte Moses om frygten for, at børn og unge i menigheden ikke lærer deres oprindelige sprog og kultur at kende. Han nævnte også frygten for, at de unge skal blive påvirket af danske kirkesamfund, der har andre måder at fortolke Bibelen på end Chinfolket (1, 2, 5). Menighederne Moses rådgiver, der er samlet under CCF, har taget nogle aktive valg i form af anvendelse af *haka* dialekt og fravalg af integration med danske menigheder på baggrund af forskellig bibelfortolkning og lederstil (5). Det har de gjort for at reproducere etniciteten i den kommende generation. Dette er også, hvad Ebaugh & Chafetz er kommet frem til. Der arbejdes aktivt blandt de immigrantmenigheder Ebaugh & Chafetz har undersøgt for at reproducere og opretholde etniciteten blandt den yngre generation. Ebaugh & Chafetz mener, at forklaringen på dette ligger i, at man ønsker at sørge for et trygt og støttende miljø for teenagere og unge således, at de nemmere kan håndtere de problemer de møder i samfundet generelt og som børn af to kulturer. Voksne og mange unge i immigrantmenighederne ser på den amerikanske kultur som fyldt med mange farlige og immorale fristelser, hvilket kan ses på som en parallel til Moses' forklaring omkring

Chinfolkets behov for at markere afstand til andre kirkers "immorale" bibelfortolkning (1). Dem, der vælger at bevare tætte bånd til forældrenes menighed, ser, ifølge Ebaugh & Chafetz, for det meste ud til at få støtte og hjælp til at cope med hverdagen (Ebaugh & Chafetz, 2000, 445).

Tabel 5 Hvilke af følgende udsagn passer på dit forhold til din tro, sæt gerne flere kryds.

Hvilke af følgende udsagn passer på dit forhold til din tro, sæt gerne flere krydser

	Antal	Procent
Min tro gør mig glad	40	74,1 %
Min tro giver mig tryghed	29	53,7 %
Min tro har ingen praktisk betydning i hverdagen	3	5,6 %
I Danmark er jeg tryk, derfor er troen ikke vigtig for mig	0	0,0 %
Min tro hjælper mig når jeg mistrives og er ked af det	19	35,2 %
Ved ikke	5	9,3 %
I alt	54	100,0 %

Ligesom tabel 4 viser, at næsten halvdelen af respondenterne mener, at menigheden giver dem tryghed i det ukendte Danmark, viser tabel 5 også lignende tendenser. Spørgsmålet lød som følger; hvilke af følgende udsagn passer på dit forhold til din tro, sæt gerne flere kryds. 74,1 procent svarede, at "Min tro gør mig glad", og 53,7 procent svarede, at "Min tro giver mig tryghed". 35,2 procent mente, at troen var en hjælp i forbindelse med, at vedkommende mistrives og er ked af det. Modsat svarede kun 5,6 procent, at troen ikke har praktisk betydning i hverdagen, og 9,3 procent svarede ved ikke eller undlod helt at svare på spørgsmålet.

5.2.2 Religiøs coping

Svarene i tabel 5 viser, at troen/religionen fungerer som en kilde til glæde, tryghed og hjælp i svære tider, og det kan se ud til, at religion på en eller anden måde har givet mening og håb i tilværelsen, også efter ankomst til Danmark. Det svarer til, hvad man vil kalde religiøs coping. I forhold til religiøs coping er Kenneth I. Pargament en af bidragsyderne til den teoretiske baggrund. Pargament er professor i psykologi ved Bowling Green State University, Ohio USA. Hans forskning fokuserer blandt andet på religiøs coping, hvilket omhandler at undersøge, hvordan religion anvendes til at håndtere livets udfordringer, og hvilke konsekvenser det måtte have for den enkelte. Artiklen, som der henvises til i analysen, er støttet økonomisk af "John Tempelton Foundation", der støtter forskere, som undersøger forhold mellem videnskab og religion. Det er derfor sandsynligvis tale om en forsker med en religiøs, kristen baggrund, hvilket alt andet lige præger forskningsresultaterne jævnt før diskussion i afsnit 4.4. Dr. Ralph Hood med flere bidrager også til den teoretiske baggrund på dette område. Hood arbejder ved University of Tennessee og forsker indenfor religions psykologi og filosofisk psykologi.

Religiøs coping er altså et spørgsmål om at vende sig til troen når krisen rammer og mulighederne er begrænsede. Religion bliver dermed en vigtig ressource til at håndtere krisesituationer med. Generelt handler coping om at "... resolving the difficulties that confront us as human beings" (Hood et al. 2009, 460). Det kan også forklares ved følgende citat; "We cope in an effort to maximize what is of value or significance to us in difficult times" (Pargament & Brant 1998, 116). Det er altså et spørgsmål om at skabe rum for bearbejdning af og tilpasning til sit "nye" liv, når man møder udfordringer. Religion er med til at skabe rammen omkring håndteringen af svære situationer ligesom Pargament & Brant udtrykker det; "A religious orienting system, (...) provides a general frame of reference during time of stress" (Pargament & Brant 1998, 116).

5.2.2.1 Positiv og negativ religiøs coping

Der findes både positiv og negativ religiøs coping. Positiv religiøs coping er et spørgsmål om, at man indenfor religionen finder åndelig støtte gennem vejledning fra Gud i svære tider. Et højere niveau af coping baseret på det åndelige ser, ifølge Pargament & Brant, ud til at have sammenhæng med højere niveau af psykologisk tilpasning til forskellige stressfaktorer (Pargament & Brant 1998, 116-117). Et andet positivt element er støtte fra den religiøse institution. Når medlemmer af en religiøs institution oplever svære tider, er det en fordel at kunne finde støtte blandt de øvrige medlemmer af den religiøse gruppering. På trods af, at ovenstående afsnit 5.2.1.1 viser, at den religiøse institution ikke umiddelbart ser ud til at have afgørende betydning for Chinfoolket, hvad angår, hvor meget tid man anvender i sammenhæng med institutionen, vil Chinfoolket via deres relation til kirken automatisk komme i kontakt med andre i samme situation som dem, og dermed kunne finde støtte igennem den religiøse institution rigtig mange af dem deltager i på ugentlig basis.

Negativ religiøs coping kommer til udtryk ved, at man for eksempel oplever utilfredshed med menighed og Gud og har følelsen af, at Gud og menighed har forladt dem. Dette vil typisk hænge sammen med følelsen af håbløshed og lyst til at give op. Man kan også tale om negative religiøs framing, hvis en religiøs person ser på sin lidelse som Guds straf og forventer et dårligt udfald. Coping af denne karakter vil som oftest hænge sammen med stress og dårligt humør (Pargament & Brant 1998, 119-120). Indeværende undersøgelser viser ikke umiddelbart tegn på negativ religiøs coping, men Moses nævner udfordringer og kilder til konflikt blandt Chinfoolket i Danmark, hvad angår, hvilket sprog man skal anvende, og hvilken kirkelig retning man tilhører (5). I sin yderste konsekvens vil jeg mene, at disse udfordringer i perioder vil kunne medføre negativ religiøs coping i form af utilfredshed med menigheden.

5.2.2.2 Coping blandt særlige grupper

Pargament & Brant har lavet undersøgelser, der viser, at kvinder, ældre, lavindkomstgrupper, folk med lav uddannelse, sorte og enker mener, at religion er en stor hjælp i livet. Samme gruppe mennesker vurderer sig højt, hvad angår religiøsitet. Det ser desuden ud til, at dem, der investerer i deres religion har større gavn af det, når de har brug for coping mekanismer. Tabel 6, tabel 7 og tabel 8 viser, at Chinfolet investerer i deres religion via trofast kirkegang, bibellæsning og bøn. Det viser, at religion er vigtig for dem, og det gør, at religion kan danne en ramme i livet som man kan gøre brug af i svære tider. Pargament & Brant mener, at dette kan forklares ved, at den ovenfor nævnte gruppe af mennesker generelt har dårlig adgang til ressourcer og magt i samfundet i øvrigt. Religion bliver derved for dem en alternativ ressource, som er let tilgængelig (Pargament & Brant 1998, 123). Hvorvidt Chinfolet efter cirka ti år i Danmark kan sidestilles med den ovenfor nævnte gruppe er usikkert, da der i indeværende undersøgelse ikke blev målt på indkomst og uddannelsesniveau. Chinfolet i Danmark på nuværende tidspunkt sammenlignet med Chinfolet i Chinland må kunne siges at være en mere ressourcestærk gruppe af mennesker, der i større grad end i Chinland har tilgang til magt i samfundet. Behovet for coping er også et andet, men coping er stadig til stede, og religion virker, ifølge Pargament & Brant umiddelbart positivt både, når der er tale om lavt og højt stressniveau. En tæt relation til Gud, ser dermed ud til at medføre højere lykke og tilfredshed med livet (Pargament & Brant 1998, 124), hvilket også bekræftes af tabel 5, der viser, at troen gør respondenterne glade, giver dem tryghed og hjælper i forbindelse med mistriksel. Pargament & Brant har også sammenlignet religiøs coping i form af den åndelige støtte en relation til Gud giver, og det virker angiveligt bedre end anden social støtte. Generelt virker socialt engagement i kirke- og menighedsliv godt mod ensomhed, og det skaber, ifølge Pargament & Brant, tilfredshed med livet, også efter, at man har kontrolleret for effekter af andre sociale relationer (Pargament & Brant 1998, 124). Foruden den åndelige støtte en relation til Gud giver og den sociale støtte fra de religiøse fællesskaber, finder Hood et al., at bøn og tilgivelse er to af de vigtigste metoder indenfor religiøs coping. Bøn kan for eksempel bruges som en måde at kontrollere følelser på og er en effektiv måde at håndtere tragiske omstændigheder (Hood et al. 2009, 465).

5.2.3 Komfortzone

De religiøse institutioner er altså også et vigtigt element i forbindelse med religiøs coping, da de angiveligt er med til at skabe en komfortzone af tryghed og glæde, der udgør en god base i svære tider. Sociologen Charles Hirschman fra University of Washington har også arbejdet med, hvilken rolle religion og de religiøse institutioner spiller i forhold til immigranter. Hirschman fokuserer i hans forskning på religion og immigranter, særligt med fokus på de psykologiske fordele religionen har givet i forbindelse med det traume immigration ofte forbindes med, samt hvilke socioøkonomiske konsekvenser der har været i

forbindelse med immigranternes relationer til de religiøse institutioner. Hirschman finder, at fordelene ved religiøs tro er tæt bundet sammen med de religiøse institutioner og konkluderer, at hvad enten immigranterne bygger egne religiøse institutioner, lejer sig ind i bygninger eller samles i hjemmene, så finder mange nye immigranter støtte, sikkerhed og fællesskab gennem deltagelse i religiøse aktiviteter. Hirschman opsummerer og hævder, at religionens centrale rolle for mange immigranter har sin baggrund i søgen efter "refuge, respectability, and resources" (Hirschman, 2004, 1228). Immigration medfører for de fleste immigranter adskillelse fra familie, sprog og fællesskab, og derfor søger man mening og stabilitet i det nye land. Religiøs deltagelse og religiøse ritualer udfylder ofte dette psykologiske behov og skaber tilhørsforhold og fællesskab for immigranter (Hirschman, 2004, 1228). De religiøse institutioner kommer desuden til at spille en rolle i forhold til immigranternes adgang til ressourcer. Dette i form af ikke-spirituel fællesskab, der tilbyder praktisk assistance i forbindelse med at finde et sted at bo, finde job, lære det lokale sprog med mere. Ifølge Hirschman udgør de religiøse institutioner altså en vigtig kilde til religiøse og spirituelle behov, samt løsninger på hverdagens mange praktiske behov (Hirschman, 2004, 1230). Med andre ord kan man vel sige, at de religiøse institutioner og netværk danner en komfortzone, hvorfra det bliver nemmere at håndtere de mange udfordringer man mødes i sin hverdag.

Måske er det også, hvad respondenterne giver udtryk for når de svarer, at troen giver glæder, tryghed og hjælp i svære tider. Som nævnt tidligere fylder dog ikke kirken i Sæby ret meget i hverdagen, men modsat viser Tabel 6, at respondenterne er trofaste og kommer i kirken hver søndag. Den faste kirkegang med dertilhørende religiøse budskaber og ritualer kan udgøre det faste holdepunkt, der skaber tryghed og styrke til at klare hverdagens udfordringer. Det vil en mere kvalitativ undersøgelse kunne svare på. Modsat hævder Moses, at Chinfolket er meget fokuseret på det ydre, og at det derfor er vigtigt at komme i kirke hver søndag for at give det rigtige indtryk til den øvrige del af gruppen. Man skal have pænt tøj på, komme i kirke hver søndag og gerne deltage aktivt med at bede en bøn, dele en oplevelse, synge en sang eller prædike for at vise, at man stadig er en rigtig kristen, særligt overfor forældre og præster (6). Hvis det er rigtig kan man få indtrykket af, at det religiøse fællesskab blot er et spørgsmål om at opretholde tradition og respekt for forældregenerationen, og det kunne derfor antages, at det er troen/religionen i sig selv, der resulterer i glæde, tryghed og hjælp i svære tider og ikke det religiøse fællesskab, der kunne mistænkes for blot at handle om skuespil. Det var dog ikke det umiddelbare indtryk jeg fik, da jeg observerede menigheden i Sæby sidste søndag i maj måned. Der var tale om en hjertelig og engageret menighed, der sang villigt med, klappede, grinede og nikkede bekræftende til søndagens prædikentekst. Umiddelbart efter gudstjenesten blev jeg også kontaktet af en kvinde, der havde delt en oplevelse under gudstjenesten. Det var tydeligt, at det var vigtigt for hende at dele det samme med mig, og hun fortalte om hendes kusines tidligfødte barn som hun og andre fra kirken havde bedt for, og som angiveligt var blevet helbredt for

nedsat hørelse. *"Min tro er alt for mig, Gud betyder alt for mig, hele livet"* sagde hun og undrede sig derfor lidt efterfølgende om nogle af spørgsmålene i spørgeskemaet.

Der er lavet store mængder amerikansk forskning indenfor feltet religion og immigration/flygtninge, hvilket set i lyset af religionens stilling i USA, samt en massiv tilstrømning af immigranter og flygtninge igennem mange år, giver god mening. Fra dansk side er der derimod ikke lavet ret meget forskning på området. Én af dem, der har undersøgt og forsket indenfor feltet er Lene Kühle fra religionsvidenskabelig afdeling på Aarhus Universitet. Hun udkom i 2006 med bogen *"Moskeer i Danmark – islam og muslimske bedesteder"*, hvor hun redegør for moskeer i Danmark. Det er altså tale om en undersøgelse af muslimske religiøse institutioner, og hvilken funktion disse har haft blandt muslimer i Danmark. Kühles forskning udgør altså et af få danske eksempler på, at religiøse institutioner kan udgøre praktiske komfortzoner for immigranter. Fokus i bogen er ikke direkte på religionens rolle, men snarere på, hvilken rolle moskeen som institution spiller. Kühle konkluderer, at langt størstedelen af moskeerne i Danmark, omkring 60 procent er, hvad Kühle kalder *lægmoskeer*. En *lægmoske* samler primært en etnisk gruppering og betegnes gerne som den tyrkiske moske, den arabiske moske og så videre. Disse *lægmoskeer* fungerer i høj grad som kulturhuse, hvor de religiøse aktiviteter blot en del af aktiviteterne suppleret af kaffesnak, lektiehjælp, tv-kanaler på modersmålet og kulturaftener. *Lægmoskeerne* er altså i praksis snarere kulturhuse, *"hvor traditioner fra ens eget eller forældrenes hjemland opretholdes, som de er rammer for egentlig religiøs praksis"* (Kühle, 2006, 168). Lægmoskeernes mange praktiske funktioner ligger dog umiddelbart noget fjernt fra Chinfoolkets anvendelse af religiøse institutioner, der i langt større grad ser ud til kun at have en decideret religiøs funktion i forbindelse med Chinfoolkets religiøse praksis.

5.2.4 Delkonklusion - del 1

Ovenstående afsnit er en analyse af den første del af problemformuleringen; *"Hvilken betydning har religionen haft for Chinfoolket i løbet af deres ophold som flygtninge i Danmark?"* Analysen viser, at menigheden har en rigtig stor betydning for respondenterne (tabel 3), og at menighedens betydning sandsynligvis har sin baggrund i, at den skaber tryghed og udgør en vigtig del af respondenternes identitet (tabel 4). Menigheden i Sæby viser desuden klare tegn til, at den religiøse og den etniske identitet er tæt forbundet, hvorimod Moses har en klar pan-religiøs identitet og praksis, i det, at han i langt mindre grad holder fast ved de etniske elementer (se afsnit 5.2.1). Moses anerkender, at Chinfoolkets fællesskab og identitet styrkes gennem CCFs arbejde i Danmark, men fremhæver samtidig, at samarbejdet med andre kirker er vanskeligt, fordi der er store forskelle både i forhold til tro og bibelfortolkning, og fordi den sproglige praksis betyder meget for Chinfoolket (1). Så det ser umiddelbart ud til, at religionens betydning har udviklet sig i forskellige retninger. For Moses betyder religionen stadigvæk meget, og religionen har stor

indflydelse på hans liv, men det etnisk religiøse element er nedtonet. Modsat betyder religionen også stadigvæk meget for Chinfolket i øvrigt, men i forhold til identitet har religionen en mere etnisk tilgang end den har for Moses.

I forhold til de religiøse institutioner viser analysen, at de religiøse institutioner har stor betydning, men spørgeskemaundersøgelsen viser lidt afvigende tendenser i forhold til Chinfolket, da det ikke ser ud til at være særlig meget aktivitet foruden søndagsgudstjenesterne. Men her er det selvsagt muligt, at spørgeskemaundersøgelsen ikke har været i stand til at opfange kirken i Sæbys reelle funktioner. Analysen viser i hvert fald, at menighedens betydning er stor, men at der ikke foregår ret meget ud over søndagsgudstjenesten. Den religiøse institution har med andre ord ikke stor betydning i form af kulturhus eller lignende, som er set andre steder, men udelukkende i form af at danne rammen om søndagens gudstjeneste og dens rolle i opretholdelsen af Chinfolkets religiøse praksis. Årsagen til, at de kirkelige aktiviteter er begrænset til om søndagen er muligvis, at menigheden er optaget med arbejde i løbet af hverdagen, men også i Burma/Myanmar begrænsede de kirkelige aktiviteter sig til om søndagen (10), og det har sandsynligvis også indflydelse på praksis efter ankomst til Danmark.

De religiøse institutioners indflydelse på sprogoplæringen har også været en del af analysen. Umiddelbart er der ikke noget i undersøgelsen, der tyder på at kirken i Sæby har haft nogen stor andel i danskoplæringen. Det var tydeligt, at børnene og de unge talte flydende dansk og brugte dansk indbyrdes, men ellers foregik alt på Chindialekten haka, så kirkens rolle i forhold til sprogoplæring var snarere at sørge for, at børn og unge lærer haka frem for, at menigheden i øvrigt lærer dansk. Dog var der tale om, at kontaktfamilierne fra den danske baptistkirke i Sæby havde spillet en rolle i forhold til danskoplæringen. Valg af sprog ser også ud til at være en udfordring, når man kigger på flygtninge fra Burma/Myanmar generelt. CCF som kirken i Sæby er en del af, er blandt andet samlet på baggrund af valg af dialekt. Kirken i Sæby og CCF på landsplan anvender haka dialekten, mens andre kirker samles og taler andre dialekter. Sproget virker altså enhedsfremmende for CCF med splittende i forhold til burmesiske flygtninge i Danmark generelt, jævnføre afsnit 5.2.1.2. Generelt er der ifølge Moses en frygt for, at de unge ikke kommer til at lære deres oprindelige sprog og kultur at kende. Der er med andre ord et stærkt ønske blandt mange i CCF om at holde fast i det oprindelige, for at kunne videregive dette til de kommende generationer (1, 2), hvilket understreger, at forholdet mellem religion og etnicitet er tæt.

Analysen viser også, at religionen var en hjælp til at håndtere den nye tilværelse Chinfolket mødte efter ankomst til Danmark. Tabel 5 viste, at troen/religionen var som en kilde til glæde, trykthed og hjælp i svære tider, hvilket på mange måder svarer til, hvad man vil kalde religiøs coping. Chinfolket ser altså ud til, at have håndteret deres nye liv i Danmark blandt andet med deres tilgang til religion, fordi religionen og deres

religiøse praksis har skabt rammer omkring håndteringen af deres nye tilværelse. Blandt andet er det sandsynligt, at man har gavn af hinanden internt i det religiøse fællesskab, på trods af den begrænsede kirkelige aktivitet i Sæby. Den daglige og ugentlige religiøse praksis er også med til at håndterer livets op- og nedture, samt understreger, at religion har betydning for Chinfolet i Danmark. Copingteorien forklarer dette med, at religionen fungerer som en alternativ let tilgængelig ressource for mennesker, der ikke nødvendigvis har god tilgang til ressourcer og magt i samfundet i øvrigt, jævnføre afsnit 5.2.2.2.

Den ugentlige kirkegang udgør muligvis en form for komfortzone, hvorfra man kan håndterer hverdagens problemer. Modsat lyder det til, at Chinfolet har en udfordring i form af fokus på facade. Ifølge Moses er det vigtigt for Chinfolet at give det rigtige indtryk til den øvrige del af gruppen for ikke at blive set skævt til (6). Pænt tøj og aktiv kirkedeltagelse hver søndag, gerne i form af at bede en bøn, synge en sang eller lignende, viser overfor forældre og præster, at man er en rigtig kristen (6). Dette fokus gør det naturligt at stille spørgsmålstejne ved, hvorvidt det er den religiøse institution, der skaber glæde, tryghed og hjælp i svære tider, men ovenstående blev også udfordret af observationer under deltagelse ved gudstjenesten i maj måned, hvor menigheden virkede autentisk og engageret, og altså ikke blot spillede teater overfor hinanden. Der var altså lidt modstridende resultater på dette område.

5.3 Chinfolets religiøse udvikling i mødet med det danske samfund

Den anden del af specialets undersøgelse omhandler som tidligere nævnt, hvilken udvikling, der har været i Chinfolets tro og religiøse praksis i løbet af deres ophold i Danmark. For at måle på dette blev der blandt andet spurgt ind til traditionelle kristne discipliner som kirkegang, bøn og bibellæsning. I anden del af spørgeskemaet blev respondenterne bedt om at tænke tilbage på tiden, hvor de opholdt sig i Chinland, og i del fire blev de bedt om at forholde sig til nutiden her i Danmark. Det optimale havde selvsagt været at spørge ind til Chinfolets religiøse praksis ved ankomst til Danmark, men da det ikke er blevet gjort, blev løsningen at bede respondenterne om at tænke tilbage i tid. Der vil i det følgende blive analyseret på undersøgelsens resultater.

Tabel 6 Hvor ofte kom/kommer du i kirke?

Hvor ofte kom/kommer du i kirke?

	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Aldrig	1	1,9 %	1	1,9 %
Mindst én gang om ugen	43	79,6 %	46	85,2 %
Mindst én gang om måneden	1	1,9 %	0	0,0 %
Flere gange om året	5	9,3 %	4	7,4 %
Kun til en eller flere højtider (fx jul eller påske)	0	0,0 %	0	0,0 %
Ved ikke	4	7,4 %	3	5,6 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

Resultatet blev, at der ikke er ret stor forskel på respondenternes vurdering af, hvor ofte de kom i kirke i Chinland, og hvor ofte de kommer i kirke i dag. Tabel 6 viser, at 79,6 procent svarede, at de kom i kirke mindst én gang om ugen i Chinland, og 85,2 procent siger, at de kommer i kirke mindst én gang om ugen i Danmark i dag. Der er altså tale om en lille stigning i antallet af respondenter, der går i kirke mindst én gang om ugen.

Tabel 7 Hvor ofte bad/beder du?

Hvor ofte bad/beder du?	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Dagligt	41	75,9 %	45	83,3 %
Hver uge	8	14,8 %	7	13,0 %
Sjældnere	1	1,9 %	1	1,9 %
Aldrig	1	1,9 %	0	0,0 %
Ved ikke	3	5,6 %	1	1,9 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

Det samme billede tegner sig når der er tale om, hvor ofte respondenterne bad/beder. Her viser tabel 7, at 75,9 procent bad dagligt inden de kom til Danmark, og 14,8 procent bad hver uge. Til sammenligning er det 83,3 procent, som beder dagligt i dag, og 13 procent, som beder ugentligt i Danmark i dag.

Tabel 8 Hvor ofte læste/læser du i Biblen?

Hvor ofte læste/læser du i Bibelen?	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Dagligt	21	38,9 %	19	35,2 %
Hver uge	23	42,6 %	25	46,3 %
Sjældnere	8	14,8 %	8	14,8 %
Aldrig	0	0,0 %	0	0,0 %
Ved ikke	2	3,7 %	2	3,7 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

Der blev også spurgt til, hvor ofte respondenterne læste/læser i Bibelen. Tabel 8 viser, at der kun er tale om meget små variationer, da 38,9 procent læste dagligt i Bibelen inden de kom til Danmark, og 42,6 procent læste i Bibelen hver uge. Til forskel er det 35,2 procent, der læser dagligt i Bibelen i Danmark i dag, og 46,3 procent, som læser hver uge. Her er det klart, at spørgsmålet om analfabetisme præger besvarelsen. Dette bekræfter Moses også i sit interview, i det, at han fortæller om Chinland som et fattig land *"så vi ved ikke meget om Biblen, vi kan ikke selv læse, har ingen Bibel, præsterne forklarer alting..."* (7). Dog er der ingen, som svarer at de aldrig læser i Bibelen, hvilket kan undre, når analfabetisme må antages at være en mulighed. Dette fænomen kan muligvis forklares med, at det ikke vil være velanset at svare aldrig, samt at man har tendens til at vurdere sig selv bedre end tilfældet er i virkeligheden.

Samlet set giver tabel 6, tabel 7 og tabel 8 indtryk af, at den religiøse praksis ikke har ændret sig væsentligt for Chinfolket, hvis man sammenligner praksis inden de kom til Danmark med praksis efter ankomst til Danmark. Men der er tendens til udvikling, og udviklingen går i retning af, at lidt flere går i kirke, beder og læser i Bibelen, hvilket kan tolkes i retning af, at den religiøse praksis har haft større betydning for lidt flere i Danmark end den havde i Chinland.

Tabel 9 Hvor meget betød/betyder din tro for dig i hverdagen?

Hvor meget betød/betyder din tro for dig i hverdagen?	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget	48	88,9 %	44	81,5 %
Noget	4	7,4 %	3	5,6 %
Lidt	0	0,0 %	1	1,9 %
Intet	0	0,0 %	0	0,0 %
Ved ikke	2	3,7 %	6	11,1 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

For at undersøge, hvilken udvikling der har været i Chinfolkets tro og religiøsitet efter ankomst til Danmark blev der også spurgt ind til, hvor meget troen betød/betyder for den enkelte respondent. Også her er der kun tale om små bevægelser, men her var udviklingen modsat end ved de tre ovenstående spørgsmål.

Tabel 9 viser, at 88,9 procent svarede, at troen betød meget for dem i hverdagen inden ankomst til Danmark, hvorimod 81,5 procent svarede, at troen betyder meget for dem i hverdagen i dag. Den største udvikling ligger i kategorien Ved ikke, hvor 3,7 procent svarede ved ikke eller helt udlod at svare på spørgsmålet om troens betydning inden ankomst til Danmark og hele 11,1 procent svarede ved ikke eller undlod at svare på spørgsmålet omkring troens betydning i hverdagen i dag. Det kan umiddelbart virke modstridende, at den religiøse praksis jævnføre tabel 6, tabel 7 og tabel 8, har betydning for lidt flere i tiden efter ankomst til Danmark, hvorimod færre vurderer, at troen betyder meget i hverdagen efter ankomst til Danmark. Måske kan det forklares med Moses' udtalelser omkring den kirkelige aktivitet, som er koncentreret omkring søndagens gudstjeneste på grund af travlhed med arbejde i ugens løb (4). Da jeg spurgte til Moses' trosudvikling i Danmark fik jeg dog et andet svar.

"... min tro udvikler rigtig meget her i landet (...) jeg har oplevet altid god mad, jeg har altid tøj, og ting, det er fra Gud, det er helt sikkert, men hvis nogen siger det er fra, det er almindeligt, sådan er det bare i Danmark, det vil jeg ikke acceptere, det er fra Gud, jeg ved godt hvor kommer jeg fra, det var den gang vores situation, men nu er jeg samme som her, jeg kalder rigtig lille himlen, og mange gange Danmark er som lille himmel for mig" (9).

Det ser altså ud til, at Moses formår at holde fast ved hans holdninger om troens betydning, også på trods af øget velstand og sikkerhed i form af tilgang til mad og tøj med mere, hvilket jeg kommer tilbage til i det efterfølgende afsnit 5.3.2.2 om sikkerhed. Ligesom Moses ser ud til at have opretholdt troens betydning i sit liv, viser tabel 10, at flere respondenter angiver religion/tro til at være vigtig i livet i Danmark sammenlignet med tiden inden ankomst til Danmark.

Tabel 10 Hvor vigtige var/er disse i dit liv? - Religion/tro

Hvor vigtige var/er disse i dit liv? - Religion/tro

	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget vigtig	30	55,6 %	35	64,8 %
Ret vigtig	3	5,6 %	7	13,0 %
Ikke særlig vigtig	2	3,7 %	1	1,9 %
Slet ikke vigtig	2	3,7 %	1	1,9 %
Ved ikke	17	31,5 %	10	18,5 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

Spørgeskemaundersøgelsen indeholdt altså også spørgsmål, hvor respondenterne blev spurgt til, hvor vigtig familie, venner, fritid, arbejde, politik, studier og religion/tro var og er i deres liv. Hele 92,6 procent vurderede, at familien både var og er meget vigtig. Både fritid, arbejde, studier og religion/tro blev mere vigtig efter, at Chinfolket var ankommet til Danmark. For eksempel var der 44 procent, der mente, at studier var vigtige inden ankomst til Danmark, hvorimod 53,7 procent mente, at studier er vigtige i Danmark i dag. Tabel 10 viser, at i forhold til religion/tro mente 55,6 procent, at det var meget vigtigt inden de kom til Danmark, og 64,8 procent mente det var meget vigtig efter, at de var kommet til Danmark. Der var altså en stigning i, hvor mange, der mente, at religionen var meget vigtig, hvis man sammenligner tiden inden respondenterne kom til Danmark med tiden efter ankomst til Danmark. Det var også en stigning i antallet, der vurderede religion/tro til at være ret vigtig. Noget kan dog tyde på, at spørgsmålsbatteriet blev for kompliceret, da mellem 25 og 35 procent ikke havde svaret på spørgsmålene. Men tabel 10 og stigningen i respondenternes vurdering af troens/religionens betydning modsiger, ligesom tabellerne om den religiøse praksis, tabel 9, der viser nedgang i troens betydning i hverdagen.

5.3.1 Kulturreligiøsitet

Vi kan konstatere på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen og ekspertinterviewet med Moses, at der stadigvæk er religiøs deltagelse blandt Chinfolket i Danmark. Kirkedeltagelsen er relativt stabil og høj, Chinfolket beder og læser i Bibelen, og de angiver, at religion/tro er meget vigtig i deres liv. Men på samme tid var der en undertone i interviewet med Moses, der gjorde, at jeg tillod mig at spørge ham direkte i forhold til begrebet kulturkristen, og hvordan han forstår det begreb.

"... hvis kulturkristen man bare går i kirke, man bare deltager, fordi de andre deltager, de synes det ikke tror på, de har ikke læst Bibelen selv, de selv har ikke bedt en bøn, men hver gang der er fællesskab, de går de andre, så på den måde de følger meget, hvis forældrene var kristne dengang, så han følger med sådan, men han har ikke personlig tro..." (12).

Jeg spurgte videre ind til, hvorvidt Moses ville mene, at nogle kristne i Chinland kunne omtales som kulturkristne, og det svarede Moses bekræftende på. Både i Chinland og Danmark, vurderer han, at der er tale om kulturkristne og troende kristne, hvad Moses grinende kalder "rigtige kristne". De kulturkristne kommer ifølge Moses i kirke, fordi det er forventet af dem, og fordi de ikke ønsker, at familie og venner skal sladre om dem. Moses fortæller om en udpræget sladrekultur, der præger miljøet;

"... i Danmark hvis man ikke går i kirke, vi sladrer, hvis man ikke har bil så sladrer vi, hvis man ikke har stort fjernsyn, hus eller sådan, for du arbejder også på Danish Crown og tjener penge, hvorfor du har ikke sådan? Vi fordømmer hele tiden de andre (...) altid de vil gerne have ros, det gør vi bare

ikke, aldrig roser dem, hvis de har stort fjernsyn eller vi roser dem ikke, men derfor jeg synes, at der er rigtig mange i forsamlingen der kulturkristne, men jeg ikke helt sikker, dem, der er kulturkristne og rigtig kristne” (12).

N. J. Demerath III arbejder med begrebet kulturreligiøsitet. Demerath er religionssociolog fra universitetet i Massachusetts, og han har blandt andet arbejdet med begrebet kulturreligiøsitet gennem et komparativt studie, hvor han har undersøgt religionens udvikling og stilling i henholdsvis Irland, Polen og Sverige. Kulturreligiøsitet er ifølge Demerath *“a way of being religiously connected without being religiously active. It is a recognition of a religious community but with a lapsed commitment to the core practices around which the community originally formed. It is a tribute to the religious past that offers little confidence for the religious future”* (Demerath, 2000, 136). Demerath kom i hans studier frem til, at kulturreligiøsitet er mere udbredt end man først skulle tro, hvilket også viser sig at være relevant i forhold til Chinfolket.

Demerath har altså blandt andet taget udgangspunkt i Sverige, når han har undersøgt og udviklet på begrebet kulturreligiøsitet. Han inddrager stedvis hele Skandinavien, og mener, at *“Religion is increasingly taken for granted as a historical legacy rather than a living presence”* (Demerath, 2000, 135). Og ifølge Demerath stopper det ikke her. Han ser tegn på demontering af religionen til fordel for de kulturreligiøse elementer ud over hele Europa (Demerath, 2000, 135). Demeraths begreb kulturreligiøsitet harmonerer på mange måder med Moses’ forståelse af, hvad en kulturkristen er for en størrelse. Det interessante er dog, at her, hvor hypotesen oprindeligt var, at Chinfolkets religiøsitet muligvis ville udvikle sig i en kulturreligiøs retning efter ankomst til Danmark, lyder det til, at der allerede i Chinland var en del af den kristne befolkning, som kunne beskrives som kulturreligiøse. Jeg kan derfor ikke sige, at Chinfolket er blevet påvirket af en, ifølge Demerath, stigende grad af kulturreligiøsitet i Skandinavien, da det kulturreligiøse element allerede eksisterede i Chinland. Forskellen er blot, at kulturreligiøsiteten ikke er fuldt ud accepteret blandt Chinfolket, hvorimod det må siges at være et udbredt og accepteret fænomen blandt danskerne. Hvorvidt Chinfolket er blevet mere kulturreligiøse eller der er blevet flere kulturreligiøse blandt dem efter ankomst til Danmark siger undersøgelsen ikke noget om.

Også Jørn Borup anvender og forholder sig til begrebet kulturreligiøsitet og stiller det overfor begrebet etnisk religiøsitet i bogen *“Religion, kultur og integration. Vietnameserne i Danmark”* (2011), der er et dybdegående studie af vietnamesere i Danmark. Borup arbejder ligesom Kühle på religionsvidenskabelige afdeling på Aarhus Universitet og er altså et af få danske bidrag til teorien. Foruden at forholde sig til spørgsmålet om kulturreligiøsitet og sondringen mellem kulturreligiøsitet og etnisk religiøsitet arbejder Borup også med de religiøse institutioners forskellige roller, hvilket også inddrages i det følgende.

Borup mener, at kulturreligiositet er et spørgsmål om, at overtage den overleverede religion i for eksempel Danmark, hvor befolkningen er relativt homogen og tilhører den samme religion. Der, hvor det er tale om etnisk religiositet baserer man sig på religion som afgrænsende faktor i forhold til andre etniske grupperinger med dertilhørende religiøse tilhørsforhold i et mere multireligiøst samfund. I en diaspora⁸ tilstand vil religion kunne fungere som etnisk identitetsmarkør og kunne anvendes til at genoprette den tilstand, som tilbage i oprindelseslandet måske bare var en naturlig del af kulturen, en funktion, der i hvert fald til en vis grad ligner det kulturreligiøse. En befolkningsgruppe, der lever i diaspora, vil for at genoprette den naturlige tilstand fra oprindelseslandet som regel fokusere på deres etnicitet, og dermed bliver religionen etnificeret. Men det ene udelukke som bekendt ikke det andet, og derfor kan både ikke-religiositet og kulturreligiositet stadig udgøre en del af billedet (Borup, 2011, 41). Ifølge Borup er det *”tænkeligt, og sikkert mere udbredt end ofte antaget, at diaspora-religion for mange typisk leves som kulturreligiositet, mens etnificering af religion kan være en strategi, der kun periodisk aktiveres”* (Borup, 2011, 41).

For Chinfolkets vedkommende både var og er de en etnisk minoritet, men den kristne Chinbefolkning i Chinland er samtidig internt i Chinstaten en homogen størrelse med samme religion, da cirka 80 procent af befolkningen, jævnfør baggrundskapitlet (kapitel 3), er kristne. Internt i Chinland kunne der derfor opstå kulturreligiositet, hvor befolkningen blot overtager den overleverede religion på baggrund af den homogene befolkning, der i høj grad praktiserede den samme religion. Modsat vil der på samme tid kunne være tale om, at kristendommen for Chinfolket udadtil overfor det øvrige Burma/Myanmar, hvor Buddhisme er statsreligionen, vil udgøre en etnisk identitetsmarkør. I Danmark vil det kulturreligiøse element kunne opstå, hvis Chinfolket vel og mærke accepterer den overleverede religion i Danmark, men ifølge Moses er der tendens til, at Chinfolket ikke accepterer, i hvert fald dele af, den danske kristendom (1). Modsat er det kulturreligiøse element tilsyneladende allerede tilstede blandt Chinfolket i Chinland og derfor antageligt også bragt med til Danmark (12). I forhold til, hvorvidt der er tale om etnisk religion blandt Chinfolket i Danmark, hvor man gør sin religion til den afgrænsende faktor i forhold til øvrige etniske grupperinger i samfundet, er der elementer, som tyder på dette. Blandt andet var det tydeligt at observere under gudstjenesten jeg deltog i, at etniske elementer som sprogvvalg og påklædning i form af farvestrålende, mønstrede og vævede stykker tøj prægede gudstjenestedeltagerne. Moses talte også om, hvor vigtig det er for Chinfolket at lære deres børn at tale Chin/haka dialekt (1, 13), samt hvor udfordrende integrationen med andre kirker er blandt andet, fordi det er så vigtig for Chinfolket at holde fast ved deres Chinidentitet (1). Men derudover beskæftiger undersøgelsen sig ikke direkte med begrebet etnisk religion.

---

⁸ Diaspora er en betegnelse man bruger om en gruppe mennesker, der, ofte ufrivilligt, lever udenfor sit eget land med et ideal om at vende tilbage til oprindelseslandet (Borup, 2011, 16-17).

Borup redegør, ligesom flere af de ovenstående inddragede teoretikere, også for, hvordan man i diaspora sammenhæng ofte ser, at de religiøse institutioner får en udvidet funktion. I hjemlandet fungerede den religiøse institution kun som religiøs institution, hvorimod i en diaspora situation er den oprindelige kultur fraværende og bliver derfor trukket med ind i den religiøse institution, som kommer til at fungere både som religiøst og kulturelt praksissted. I sådan en situation kan der i de religiøse institutioner opstå re-traditionalisering af religionen, hvor man finder tilbage til de oprindelige religiøse traditioner eller opfinder nye for at kunne stadfæste, måske særligt unges, flydende etniske identitet (Borup, 2011, 42).

Tabel 11 Hvorfor kom/kommer du i kirke?

Hvorfor kom/kommer du i kirke?	Inden ankomst til Danmark		Efter ankomst til Danmark	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Fordi ritualer er vigtige	30	55,6 %	31	57,4 %
For at blive et bedre menneske	19	35,2 %	19	35,2 %
Fordi min familie plejer at gøre det	1	1,9 %	1	1,9 %
For at tale med præsten	2	3,7 %	3	5,6 %
For at føle mig som en del af et religiøst fællesskab	11	20,4 %	8	14,8 %
For at opleve noget helligt	11	20,4 %	12	22,2 %
For at afhjælpe personlige kriser	5	9,3 %	4	7,4 %
Fordi det er en vigtig del af det at være Chin	5	9,3 %	2	3,7 %
For at møde andre Chin folk	3	5,6 %	5	9,3 %
Andet	4	7,4 %	5	9,3 %
Ved ikke	4	7,4 %	7	13,0 %
I alt	54	100,0 %	54	100,0 %

Blandt andet på baggrund af ovenstående afsnit var det min forventning, at undersøgelsen ville vise, at kirken i Sæby ville spille end stor rolle i Chinfolkets liv. Tabel 11 viser, hvad respondenterne svarede på spørgsmålet om, hvorfor man kom/kommer i kirke. Kun 9,3 procent svarede, at de kom i kirke i Chinland, fordi det var en vigtig del af det at være Chin, og andelen faldt til 3,7 procent, når respondenterne skulle vurdere, hvorfor de kommer i kirke i dag. Modsat var der omkring 2 procent stigning i andelen af respondenter, som mente, at man gik i kirke for at møde andre Chinfolk efter ankomst til Danmark sammenlignet med tiden i Chinland. Dog var det kun 9,3 procent, der var af den holdning, hvilket ikke taler for, at den religiøse institution for respondenterne har en udvidet social funktion i form af kulturhus. Den lave procentdel skal dog ses i lyset af, at mellem 25-30 procent af respondenterne ikke svarede på dette spørgsmål, hvilket muligvis kan forklares med spørgsmålets udformning og omfang. Men når det er sagt, bekræfter Interviewet med Moses billedet af, at kirken i Sæby ikke har nogen udvidet social funktion, i det, at Moses forklarer, hvordan Chinfolket kun kommer i kirke om søndagen og ikke deltager i andre arrangementer i kirken end søndagens gudstjeneste (4). Min egen observation efter gudstjenesten, hvor

kirken var tømt i løbet af fem til ti minutter efter gudstjenesten var afsluttet kan også tyde på, at det sociale element er begrænset i kirkelig sammenhæng. Dette skal dog forstås i lyset af del 1 af analysen, afsnit 5.2.1, hvor spørgsmålet om religion som identitetsskabende element og kirkens rolle i dette bliver behandlet.

Borup identificerer en anden mulig retning etniske religiøse fællesskaber kan udvikle sig i, nemlig at nedtone den etniske og religiøse afgrænsning og gå i en mere universalistisk retning, hvor religionen så bliver gjort universalistisk gældende. I Danmark har vi blandt andet set det fænomen udtrykt ved, at unge andengenerationsindvandrere ikke længere accepterer forældregenerationens kulturelrigøsitet, men søger en mere globalt gyldig form for religion. En sådan religion vil typisk nedtone de mange kulturelle og folkereligøse tendenser og fokusere på det angiveligt mere autentiske og oprindelige indhold (Borup, 2011, 43). Efter cirka ti år i Danmark, ser det ud til at Chinfolkets etniske og religiøse afgrænsning stadig står klart, men Moses viser samtidig klare tendenser til at gå i en mere universalistisk retning. Hans mange kontakter til flere forskellige kirkesamfund og hans erkendelse af, at det ydre fokus på pænt tøj og facade med mere blandt Chinfolket ikke længere er vigtig for ham (2) viser, at Moses er nået til erkendelse af, at hans tro er mere end blot etnisk religion. Hvorvidt Moses' position som rådgiver for CCFDK i fremtiden vil formå at præge organisationen i en mere universalistisk retning vides ikke, men det kunne være rigtig spændende med et opfølgende studie, hvor udviklingen i CCFDK de næste ti år kunne måles.

5.3.2 Sekulariseret religion

Vi kan altså konstatere, at kulturelrigøsitet også er et relevant fænomen blandt Chinfolket både i Burma/Myanmar og i Danmark. I de næste afsnit, skal det analyseres på, hvorvidt der kan være tale om, at Chinfolkets religion er blevet påvirket af den sekulære udvikling i Danmark, hvor religionens rolle har udviklet sig og fået en anden betydning end den havde for år tilbage.

Phil Zuckerman, der også præsenteres i specialets problemstilling, har bidraget til den teoretiske baggrund på dette område. Han har skrevet bogen *"Et Samfund uden Gud"* (2008) og konkluderer, at danskerne er blevet sekulariseret, og at Gud fylder meget lidt for rigtig mange danskere. Zuckermans bidrag til teorien centrerer sig omkring hans forklaringer på, hvorfor danskerne har udviklet sig i denne retning, og fokus i analysen bliver så på, hvorvidt disse forklaringer også gør sig gældende for Chinfolket i Danmark og derved går ind og påvirker Chinfolkets religiøse udvikling i Danmark. Zuckerman trækker på flere andre teoretikere og peger på forholdet mellem samfund og religion, sikkerhed, kvindernes rolle, manglende behov for kulturelt forsvar og uddannelsesniveauer. Zuckerman understreger, at bogens titel *"Samfund uden Gud"* står i modsætning til *"Samfund uden religion"*. Zuckerman er klar over, at den lutherske tradition står rigtig stærkt i Danmark og forsat præger kulturen i form af barnedåb, vielse i kirken og konfirmationer, men

Zuckerman mener at have fundet, at denne lutherske religiøsitet *”sjældent (er) drevet af tro eller af nogen åndelig overbevisning”* (Zuckerman, 2008, 21). Det er blot et spørgsmål om at engagere sig i sin kultur og sine traditioner. Spørgsmålet er så, om jeg på baggrund af specialets undersøgelser kan konkludere, at denne udvikling også har gjort sig gældende blandt Chinfolet efter cirka 10 år i Danmark.

5.3.2.1 Forhold mellem samfund og religion

En af de forklaringer Zuckerman trækker på er, at det blandt andet er et spørgsmål om forholdet mellem samfund og religion. Zuckerman mener dermed, at Folkekirkens rolle i Danmark er en af årsagerne til, hvorfor Danmark er et samfund uden Gud. Zuckerman henviser til teorien om den dovne eneret⁹, der kortfattet går ud på, at hvis et samfund hovedsageligt består af en statsstøttet religion, vil engagementet og interessen være lav. Modsat vil interessen for religion og engagementet i det religiøse liv være høj, hvis der i et samfund er tale om flere forskellige religioner og der ikke er statsstøtte til nogen af dem (Zuckerman, 2008, 129). Her er Danmark et muligt eksempel på det første og USA et eksempel på det sidste. Teorien kritiseres for ikke at passe ind ret mange andre steder i verden, men Zuckerman hævder stadig, at teorien kan forklare noget af årsagen til, hvad han mener, er folkets manglende og faldende interesse for religion i Danmark (Zuckerman, 2008, 131). Spørgsmålet bliver så, hvorvidt Chinfolet efter ankomst til Danmark har ladet sig påvirke af danskernes forhold til folkekirken og dermed danskernes lave engagement og interesse for religion.

Zuckerman trækker på forskningsresultater, der viser, at Danmark er et klassisk eksempel på sekularisering af det moderne samfund, hvor danskernes tro på Gud er faldende og antallet af kirkegængere er svigtende (Zuckerman, 2008, 128-128). Indeværende undersøgelse af Chinfolet indeholder ikke gentagne tællinger af kirkegængere, men den måler alligevel i tabel 6, at 85,2 procent kommer i kirke mindst hver søndag i Danmark frem for 79,6 procent i Chinland. Det udgør en lille stigning i antallet af gudstjenestedeltagere blandt Chinfolet i Danmark. Modsat viser tabel 9, at der er et lille fald i troens betydning for den enkelte i hverdagen, hvor der er 88,9 procent, der svarer, at troen betød meget i Chinland, mener 81,5 procent det samme i Danmark. Det viser lidt modstridende tendenser, men den høje kirkedeltagelse ser ud til at være relativt stabil og Chinfolet har dermed ikke i større grad ladet sig påvirke af danskernes manglende interesse og engagement for folkekirkens søndagsgudstjenester. Moses forklarede fænomenet, da jeg spurgte til hans oplevelse af danskernes forhold til tro og religion. *”... alle de jeg kender har en meget personlig tro, så man kan ikke sige; han er sådan eller sådan, det kan man ikke, det er meget personligt (...)* jeg kan ikke beskrive hvordan de tror, det er bare kultur, der spiller rigtig meget, tradition eller sådan, der er

---

⁹ Teorien stammer fra Rodney Stark med flere, men jeg forholder mig her til Zuckermans gengivelse i hans bog *”Et samfund uden Gud”* side 129-131.

meget forskel, fordi vores burmesere i kirke, vi kan se deres tro er meget synligt.. ” (6), hvorefter Moses fortsætter med at forklare omkring den enkeltes synlige deltagelse med gudstjenesterne i form af bøn, sang, prædiken med mere. Han forklarer også videre i samme passage, hvordan det for Chinfolket er vigtigt at vise sit engagement, og at kirkegang om søndagen betyder meget i forhold til at signalere, måske særligt overfor præsten og de ældre generationer, at man er en kristen (6). Spørgsmålet om kirkegang skal desuden også ses i lyset af spørgsmålet om identitet, se afsnit 5.2.1.

5.3.2.2 Sikkerhed

En anden teori Zuckerman trækker på, når han forsøger at forklare danskernes niveau af religiøsitet er Pippa Norris og Roland Ingleharts teori, der tager udgangspunkt i sikkerhed. Et samfund, der oplever lav grad af sikkerhed vil have tendens til at være mere religiøse end et samfund, der oplever høj grad af sikkerhed. Begrebet sikkerhed har sit udgangspunkt i, at folk skal have tilgang til mad, et sikkert sted at bo, rent vand, arbejde, adgang til medicin og opleve en lav risiko for naturkatastrofer eller lignende (Zuckerman, 2008, 131). Med andre ord, hvis man lever med fattigdom, sygdom og manglende ordnede forhold, så er man alt andet lige mere religiøs, end hvis man lever i Danmark.

Det er ingen hemmelighed, at tilværelsen i Chinland både var og er en helt anden end i Danmark. Moses fortalte om dette, da jeg spurgte til, hvilken rolle troen spillede i hans hverdag i Burma/Myanmar. Han svarede;

”... jeg tror at det er en stærk tro jeg har i Burma, også måske du har, det er et fattigt land så meget mere tro på Gud i forhold til mad, tøj og alt de ting så vi tror på, præsten har lært os, at de ting vi tror på at alle de ting kommer fra Gud, så det tror vi på. Tøj eller cykler eller mælk eller hvad som helst, det kommer fra Gud. Så derfor hver gang vi priser Gud tak til Gud her et glas vand” (10).

Citatet her, bekræfter på nogle områder teorien om sikkerhed, hvor Burma/Myanmar fremstilles som et fattigt land, hvilket medførte, at Moses troede stærkt på, at det var Gud, der skulle have tak, fordi han sørgede for, at de fik mad, tøj og vand med mere. Modsat forklarer Moses tydeligt, at han holder fast i, at man skal være taknemlig overfor Gud også i Danmark, der betegnes som lille himmel, hvor der ikke er mangel på mad eller tøj eller andet, fordi det stadigvæk er Gud, der sørger for det hele (9). Moses' udtalelser er med andre ord ikke helt i overensstemmelse med teorien om sikkerhed. Hvorvidt det lille fald i troens betydning for den enkelte i hverdagen (tabel 9) kan spores tilbage til teorien om sikkerhed siger spørgeskemaundersøgelsen ikke noget om. Der vil være behov for yderligere spørgsmål eller uddybende forklaringer i kvalitative interviews for at afklare dette.

5.3.2.3 Kvindernes rolle

Ifølge Zuckerman er udviklingen af kvindernes rolle i samfundet også en del af forklaringen på den religiøse udvikling i Danmark. Zuckerman henviser til den britiske historiker Callum Browns tanker om, hvorfor kristendommen er gået tilbage i det britiske samfund. Ifølge Brown har det historisk set været kvinderne, der sørgede for den religiøse interesse og engagement i familien. I takt med, at kvindernes identitet og roller ændredes op igennem det 20. århundrede, blev kvinderne mindre interesseret i religion, og det har direkte påvirket deres mænd og børn. Zuckerman trækker paralleller til den mest oplagte ændring i kvinders liv, nemlig kvindernes indtræden på arbejdsmarkedet. Zuckerman henviser til undersøgelser, der har fundet ud af, at kvinder, som har lønnet arbejde ser ud til at være mindre religiøse end kvinder, som arbejder i hjemmet. Her er det muligvis et spørgsmål om kausalitet; Er man religiøs fordi man arbejder hjemme, eller er man hjemme fordi man er religiøs? Men den afgørende pointe er, at kvinder generelt er mere religiøse end mænd. Hvis det reelt er kvinderne, der sørger for familiernes religiøsitet, så ville det have en vidtrækkende konsekvens på et samfunds religiøsitet, hvis kvinderne blev mindre religiøse. I dag arbejder de fleste kvinder udenfor hjemmet, og danske kvinder har en af de højeste beskæftigelsesfrekvenser i verden (Zuckerman, 2008, 134). Måske er det derfor sandsynligt, at dette har sammenhæng med grad af religiøsitet, da kvinder på arbejdsmarkedet har knapt så meget tid og resurser til at interessere og engagere sig i religion, og at kvinder som bekendt trækker deres mænd og børn med sig (Zuckerman, 2008, 133-135).

Den religiøse udvikling blandt Chinfolket ser ifølge spørgeskemaundersøgelsen ikke ud til at have ændret sig ret meget efter ankomst til Danmark. Hvis Zuckerman med flere har ret i ovenstående teorier, kan den manglende udvikling måske spores tilbage til, at kvindernes rolle blandt Chinfolket er relativt uændret. Der var ikke spørgsmål i spørgeskemaet, som spurgte direkte til kvindernes rolle, men hvis man kigger bagved tallene for tabel 2, hvad laver du til hverdag, finder vi ud af, at kun 4 ud af 20, der har arbejde er kvinder, og hele 7 ud af 9, der er på kontanthjælp er kvinder. Modsat er hele 13 ud af 14 studerende kvinder, hvilket kan spores tilbage til en gruppe unge kvinder fra menigheden i Sæby. Moses forklarede også lidt omkring topdown-styrede kirker og familier, hvor mændene har magten (1), og når han forklarer sin rolle som rådgiver, fortæller han, at han gerne underviser i lighed fordi *"der er også forskel på mænd og kvinder i vores samfund, kvinder er næsten ingenting sådan moralsk set, sådan er det i vores land"* (11). Så ind til videre, ser det ikke ud til, at kvinderollerne blandt Chinfolket har ændret sig og dermed påvirket religiøsiteten. Den relativt store andel af kvindelige studerende kunne dog pege på, at dette muligvis kommer til at ændre sig i fremtiden.

5.3.2.4 *Manglende behov for kulturelt forsvar*

Det fjerde forklarende element Zuckerman anvender til at redegøre for, hvad der kan være årsagen til den religiøse udvikling i Danmark er teorien om *"et manglende behov for et kulturelt forsvar"* (Zuckerman, 2008, 135). Teorien tager udgangspunkt i, at religion udgør en vigtig del af national, etnisk og kulturel identitet. Hvis nogle af disse elementer bliver truet, vil religionens rolle ofte blive styrket som en del af forsvaret mod den/de truende faktor(er). I forhold til Danmark står det klart, at der historisk set ikke har været det store behov for at forsvare den danske nation, etnicitet og kultur foruden det militære nederlag til Prøjsen i 1860'erne og den anden verdenskrig (Zuckerman, 2008, 136). Modsat ser vi i Burma/Myanmar, at der gennem årtier har været kampe og konflikter mellem forskellige etniske grupperinger. Zuckerman citerer sociologen Beton Johnson; *"Kirkelig dovenskab og offentlig distance til religion er mest tilbøjelig til at finde sted, når kulturen/det religiøse monopol ikke bliver truet af fremmede magter. Når det bliver truet (...) kan et religiøst monopol tjene som et middel til forstærkning af folks identitet og som et institutionelt samlingspunkt for modstand"* (Zuckerman, 2008, 136). Og måske er det i virkeligheden en meget god beskrivelse af, hvad der skete da store dele af Chinfolket blev kristne, men det er ikke, hvad, der skal diskuteres her. Spørgsmålet er snarere, hvad der er sket med den kristne tro nu, hvor Chinfolket er kommet til et Danmark, hvor der til dels hersker *"kirkelig dovenskab og offentlig distance til religion"* (Zuckerman, 2008, 136).

Selv om Chinfolket i Danmark nu befinder sig i et land, hvor man ikke behøver at forsvare sin kultur og tradition i samme grad som i Burma/Myanmar, fik jeg i løbet af samtalen med Moses indtryk af, at Chinfolket netop så behovet for at beskytte sin kultur, tradition og religiøse overbevisning overfor indflydelse fra blandt andre de øvrige kirkelige retninger i Danmark, jævnføre afsnit 5.2.1 om identitet og forholdet til andre kirker. Dette omhandlede både rent læremæssige uenigheder, men også ledelsesmæssige udfordringer og forskellig form for praksis. Ønsket om at bevare sit lokale sprog og lære det videre til sine børn var også udtalt i interviewet med Moses (1, 5). Det er muligt, at Chinfolket på sigt vil blive mere integreret, og at de på den måde også vil opleve et mindre behov for at forsvare sin kultur og tradition, men på nuværende tidspunkt tyder det på, at Chinfolkets religiøsitet bliver skærpet af den danske kirkelige dovenskab, og at Chinfolkets religion stadigvæk er en vigtig del af deres liv.

5.3.2.5 *Uddannelses niveau*

En sidste faktor, der skal med er uddannelse. I Danmark har vi et højt uddannelsesniveau. Danmark var et af de lande, som først fik afskaffet analfabetismen, og var samtidig det første land i verden, der i 1814 vedtog gratis grundskole med skolepligt landet over (Zuckerman, 2008, 137). Zuckerman henviser til flere sociologiske studier, godt nok amerikanske, hvor uddannelsesniveau og tilbøjelighed til at acceptere en

overnaturlig religiøs tro hænger sammen. Zuckerman kobler undersøgelser, hvor højt uddannelsesniveau hænger sammen med lavt niveau af religiøsitet blandt befolkningen. I og med at danskeres evne til at læse, regne matematik og viden om naturvidenskab ligger højt, konkluderer Zuckerman, at det kan være *”muligt, at der virkelig findes en eller anden sammenhæng mellem det at have meget veluddannede indbyggere og et følgelig lavt niveau af religiøsitet”* (Zuckerman, 2008, 137).

Der blev ikke spurgt ind til uddannelsesniveau i spørgeskemaundersøgelsen, men den relativt høje andel af studerende blandt respondenterne gør, at fremtiden ser ud til at byde på et højere uddannelsesniveau end, hvad der er nu, hvilket jeg baserer på min umiddelbare vurdering af Moses’ udtalelser om, at rigtig mange i hans omgangskreds arbejdede på Danish Crowns slagteri i henholdsvis Grindsted og efter dets lukning på slagteriet i Sæby (3), samt at Moses afslutningsvis fortæller om manglende uddannelse som årsag til manglende forståelse for demokrati og sekularisering (8). Dog fortæller Moses også om unge, der ønsker at gå i deres forældres fodspor og arbejde på slagteriet og heller tjene penge frem for at studere (8). Hvordan fremtiden ser ud, kan vi ikke vide, men på nuværende tidspunkt er der sandsynligvis ikke tale om, at et højt uddannelsesniveau påvirker Chinfoolkets religiøse udvikling. Snarer tvært imod.

Ovenstående forklaringsmuligheder på en eventuel religiøs udvikling i sekulær retning blandt Chinfoolket, ser ikke umiddelbart ud til at have slået igennem. Dette kom også frem til sidst i samtalen med Moses, da jeg spurgte direkte til Chinfoolkets udvikling i mødet med et sekulært Danmark, hvor religionens rolle har ændret sig. Moses svarede; *”... så vi lever i demokrati, i sekulært samfund, men vi forstår rigtig ikke sekulær og demokrati, så den proces er helt langsom, (...) ikke ændret sig rigtig meget, det samme som i går, (...) i kirke også...”* (8). Det eneste, der måske kan se ud til at være ved at udvikle sig, er spørgsmålet om sikkerhed, hvor Chinfoolket har opnået større velstand og tilgang til de nødvendige ressourcer. Det kan muligvis være forklaringen på, hvorfor Tabel 9 viser et lille fald i troens betydning for den enkelte i hverdagen, men som tidligere nævnt skal det undersøges videre før man kan konkludere noget endeligt.

5.3.3 Individualiseret religion

Et sidste bidrag til den teoretiske baggrund og dermed også indeværende analysekapitel er Andersen og Lüchaus forskningsresultater, der også præsenteres som en del af specialets problemstilling. Deres resultater viser, at der er sket en individualisering og aftraditionalisering af danskernes religiøse værdier, hvilket blandt andet indebærer, at den religiøse deltagelse i Danmark har ændret karakter, hvilket i praksis betyder, at den er blevet baseret på flere individuelle til og fravalg, den har fået større grad af ikke-autoritær karakter, samt er blevet fokuseret på de selvudviklende elementer. Spørgsmålet bliver så, hvorvidt Chinfoolket efter ti år i Danmark har ladet sig påvirke af denne religiøse udvikling blandt danskerne og udviklet en mere individualistisk religiøs praksis.

De små variationer, der er fundet i den religiøse praksis når man spørger ind til tiden inden og efter ankomst til Danmark, jævnføre tabel 6, tabel 7 og tabel 8 (side 39-40) viser, at Chinfolket ikke umiddelbart har udviklet sig i en individualistisk retning ved at ændre på sin religiøse praksis. Det kunne dog have været undersøgt bedre ved kvalitative interviews, hvor man kunne spørge ind til, hvorfor den enkelte har valgt denne form for religiøs praksis. I forhold til det autoritative element ved religion tyder ekspertinterviewet med Moses på, at den autoritære karakter, både i form af læremæssige holdninger som modstand mod homoseksuelle vielser i kirkelig sammenhæng (1) og interne ledelsesmæssige autoritære holdninger (11), stadig står stærkt og er et afgørende element, når Chinfolket vælger integration med andre kirker fra (1). Den autoritære ledelsesmæssige praksis og den stabile religiøse praksis gør, at individuelle til og fravalg i forhold til den religiøse praksis ikke umiddelbart ser ud til at være under udvikling. Moses taler også om, at det har stor betydning at handle efter, hvilke forventninger særligt forældregenerationen har til den enkelte (12), hvilket heller ikke vider om særligt mange individuelle til og fravalg.

Tabel 11 side 45 viser, at 35,2 procent kommer i kirke for at blive et bedre menneske, 22,2 procent kommer i kirke for at opleve noget helligt og 7,4 procent for at afhjælpe personlige kriser. Disse besvarelser viser måske en tendens til ønske om selvudvikling. Men kun i forhold til ønsket om at opleve noget helligt er der tale om en procentvis stigning, hvis man sammenligner andel af tilslutning i tiden inden ankomst til Danmark med tiden efter ankomst til Danmark. De øvrige udsagn viser stilstand eller fald i den procentvise tilslutning jævnfør tabel 11, hvilket taler for, at der ikke har været udvikling i retning af en mere selvudviklende religiøsitet.

5.3.4 Delkonklusion – del 2

Ovenstående afsnit er en analyse af den anden og sidste del af problemformuleringen; *”Hvordan har Chinfolkets tro og religiøse praksis udviklet sig i mødet med det danske samfund?”* Ved hjælp af den anden del af analysen kan der konkluderes, at Chinfolkets religiøse praksis i form af kirkegang, bibellæsning og daglig bøn er relativt stabil og høj jævnføre tabel 6, tabel 7 og tabel 8 (side 39-40), og at troen stadigvæk betyder meget for Chinfolket jævnføre tabel 9 (side 40). Analysen viser også, at fænomenet kulturreligiøsitet ikke er fremmed. Moses identificerer to kategorier; kulturkristne og rigtige kristne, hvor det er den personlige tro, der udgør den store forskel mellem de to kategorier. Analysen viser dog, at kulturreligiøsitet blandt Chinfolket ikke er noget, der umiddelbart er opstået efter ankomst til Danmark, men er et fænomen, der også eksisterer i Chinland. I forhold til begrebet etnisk religion, var der ligeledes flere elementer, som tyder på, at religion/tro blandt Chinfolket i Danmark, er af etnisk karakter, i det, at man gør sin religion til en afgrænsende faktor i forhold til øvrige etniske grupperinger i samfundet.

Flere af de involverede teoretikere skriver om de religiøse institutioners udvidede funktioner i form af både religiøst og kulturelt praksissted, men spørgeskemaundersøgelsen viser ikke, at dette er tilfældet i kirken i Sæby. Hvorvidt dette er tilfældet også i de øvrige kirker, der tilhører CCF eller andre kirker blandt flygtninge fra Burma/Myanmar vides ikke. I forhold til at udvikle sig i en universalistisk retning, viser undersøgelsen, at det kun er Moses, som viser den tendens, hvorimod kirken i Sæby ser ud til at holde fast i den etnisk religiøse retning.

Analysen var også en undersøgelse af, hvorvidt den danske sekulært prægede religiøse praksis har haft indflydelse på Chinfolkets religiøse praksis. Der blev kortfattet analyseret på spørgsmål som, hvorvidt forholdet mellem samfund og religion, sikkerhed, kvindernes rolle, manglende behov for kulturelt forsvar og uddannelsesniveau havde ændret sig for Chinfolket og dermed aktivt været med til at ændre den religiøse praksis. Dette viste sig umiddelbart ikke at være tilfældet, dog med undtag af spørgsmålet om sikkerhed. Chinfolkets levestandard er væsentlig bedre og dermed mere sikker i Danmark end den var i Burma/Myanmar, og det er muligvis årsagen til et lille fald i vurderingen af troens betydning for den enkelte i hverdagen (tabel 9). Dog viser tabel 10 (side 45), at religion/tro har haft en stigende værdi for Chinfolket i tiden efter ankomst til Danmark, hvilket taler imod tendensen i tabel 9.

Det sidste element i undersøgelsen var, hvorvidt en dansk individualiseret udgave af religionen har haft indflydelse på Chinfolket i Danmark. Igen kunne der konstateres, at der kun var sket en lille udvikling i forhold til den religiøse praksis (tabel 6, tabel 7 og tabel 8), hvilket ikke pegede i nogen individualistisk retning. Chinfolket holder fast ved den autoritære karakter, både i forhold til læremæssig udvikling og ledelsesstil, hvilket også må antages at have indflydelse på, at individuelle til og fra valg ikke præger miljøet, hvilket igen begrænser mulighederne for selvudviklende religiøsitet.

Det er nærliggende at tænke, at Chinfolkets udvikling enten er gået i retning af en assimilation, hvor Chinfolket lægger sin oprindelige identitet og dermed også den oprindelige religiøse praksis fra sig og påtager sig den danske identitet med dertilhørende religiøs praksis, eller at Chinfolket i Danmark lever som en accepteret diaspora befolkning, hvor religionens betydning stadigvæk opretholdes. Der er ikke meget i indeværende undersøgelse og analyse, der tyder på assimilation blandt Chinfolket i Danmark. Chinfolkets religiøse identitet opretholdes stadigvæk, og betydningen af troen ser ud til at vokse, måske fordi troen giver glæde og tryghed, og har en stor betydning i forhold til den enkeltes identitet jævnføre afsnit 5.2.1 og 5.2.2 (side 27-32). Der er et stærkt ønske, om at bevare det oprindelige sprog og den oprindelige kultur, hvilket muligvis er med til, at Chinfolket gennem dette ønske også holder fast ved den religiøse tradition.

6 Konklusion

Ovenstående analyse viser, at religionen gennem menigheden har haft stor betydning for Chinfolket, og at denne betydning sandsynligvis har sin baggrund i, at den skaber tryghed, giver glæde og udgør en vigtig del af den enkeltes identitet. For menigheden i Sæby er der tale om en tæt relation mellem etnicitet og religiøsitet, hvorimod Moses i mindre grad holder fast ved de etniske elementer og udvikler sig i en pan-religiøs retning.

Religionen ser ikke ud til at have haft større praktisk betydning for Chinfolket, og den religiøse praksis er i særlig grad knyttet til søndagens gudstjeneste. Søndagens gudstjeneste har så den funktion, at den er med til at vedligeholde sproglige og kulturelle traditioner, da gudstjenesten foregår på en lokal dialekt. I forhold til danskooplæring ser det ud til at kontaktfamilier fra den danske baptistkirke i Sæby har spillet en rolle. Frygten for at de unge ikke kommer til at lære det oprindelige sprog og den oprindelige kultur at kende sammen med det stærke ønske om at videre give sprog og kultur igennem den kirkelige praksis understreger også, at forholdet mellem religion og etnicitet er tæt.

Religionen viser sig desuden at fungere som kilde til glæde, tryghed og hjælp i svære tider. Dette har sandsynligvis været med til at støtte Chinfolket i at håndtere tiden som flygtning i Danmark. Her er der altså tale om religiøs coping, hvor religionen danner rammen om at kunne håndtere den nye tilværelse. Religionen fungerer efter alt at dømme som en alternativ let tilgængelig ressource for Chinfolket, der måske ikke har den nødvendige tilgang til ressourcer og magt generelt i samfundet. Den ugentlige kirkegang spiller også en rolle her, i det, at der skabes en komfortzone af det kendte, hvorfra man kan håndtere hverdagens udfordringer. Komfortzonen bliver dog udfordret af et ydre fokus, hvor man bliver set skævt til, hvis man ikke agerer som forventet. Modsat var det en autentisk og engageret menighed, der deltog aktivt under gudstjenesten i Sæby i maj måned, hvilket mest af alt lignede en komfortzone og ikke et spil for galleriet.

I forhold til, hvordan Chinfolkets tro og religiøse praksis har udviklet sig efter ankomst til Danmark viste analysen, at Chinfolkets tro og religiøse praksis var stabil, og der var ikke de store ændringer hvis man sammenligner tiden inden ankomst til Danmark med tiden efter ankomst til Danmark. Det kom dog frem, at kulturreligiøsitet også var et kendt fænomen for Chinfolket, men da dette også var gældende inden ankomst til Danmark, ser jeg ikke det som en del af udviklingen efter mødet med den danske kultur, men som en allerede etableret praksis ved ankomst til Danmark. Det samme kan man sige om de etniske elementer af Chinfolkets tro, hvor religionen der ud til at udgøre en afgrænsende faktor i forhold til øvrige befolkningsgrupper (5).

Analysen viser også, at Chinfolket ikke i særlig stor grad er blevet påvirket af et sekulært dansk samfund. Den eneste baggrundsforklaring, der måske har gjort sig gældende er spørgsmålet om sikkerhed, der drejer sig om tilgang til ressourcer og oplevet sikkerhed fra krig og naturkatastrofer med mere. Chinfolket oplever større sikkerhed i Danmark, og det har måske været med til at tabel 9 viser et lille fald i troens betydning for den enkelte i hverdagen, hvilket modsiges af tabel 10, der viser at religion/tro har haft en stigende værdi for Chinfolket efter ankomst til Danmark.

Afslutningsvist viste det sig også, at den danske individualistiske form for religion ikke ser ud til at have haft indflydelse på Chinfolket. Dette konkluderes på baggrund af, at der ikke er sket nævneværdig udvikling i forhold til den religiøse praksis, samt at Chinfolket ønsker at fastholde en autoritativ praksis både, hvad angår bibelfortolkning og ledelsesstil, hvilket igen ikke umiddelbart taler for en selvudviklende retning og dermed heller ikke en individuel udvikling.

Samlet set viser analysen, at der ikke er tale om, at Chinfolket udvikler sig i retning af assimilation, men at de lever som en diasporabefolkning, hvor religionens relativt store betydning opretholdes eller endda vokser, i det, at troen er en hjælp til at håndtere tilværelsen som flygtning, samt opretholder og udvikler den enkeltes identitet ved blandt andet at indeholde etniske elementer.

6.1 Perspektivering

Nyhedsbureauet Ritzau skrev i januar 2010 om, hvordan der bliver færre stærkt religiøse indvandrere i Danmark. Det er tal fra analyseinstituttet Catinét, som har foretaget en undersøgelse blandt en gruppe flygtninge og indvandrere om deres forhold til blandt andet religion. Undersøgelsen viser, at andelen af dem, der vurderer sig til at være "mest muligt religiøs" er faldet fra 19,8 procent i 2005 til 10 procent i 2009. I samme periode voksede andelen af dem, der svarede "mindst muligt religiøs" og "kun en smule religiøs". Omkring 80 procent af undersøgelsens deltagere var muslimer (Ritzau, 2010).

Indeværende undersøgelse viser, at Chinfolket i Danmark umiddelbart ikke er blevet mindre religiøse, men at de tvært i mod har opretholdt deres religiøse praksis. Det kunne derfor være relevant og interessant at lave et mere komparativt studie, hvor man gik ind og undersøgte grupper af flygtninge og indvandrere og målte på deres religiøse udvikling, og eventuelt ligesom Jørn Borup (Borup, 2011) målet på sammenhængen mellem religiøs udvikling og integration. Resultaterne fra sådan undersøgelse vil kunne anvendes i fremtidige debatter omkring indvandring og religiøst tilhørsforhold, der til tider har været præget af diskussioner om, hvorvidt kristne flygtninge og indvandrere er nemmere at integrere end andre indvandrere (Clausen, Kristelig Dagblad, 2013).

En anden mulig undersøgelse vil være igen at lave en komparativ undersøgelse, hvor man sammenligner flygtninge fra samme land med forskellig religiøsitet og undersøger, hvilken udvikling, der er, hvad angår deres religiøsitet. Her kunne Chinfolket stadigvæk udgøre en befolkningsgruppe, der eventuelt kunne sammenlignes med de muslimske flygtninge fra det vestlige Burma/Myanmar, det såkaldte Rohingya folket, der i stigende grad flygter ud af Burma/Myanmar til Malaysia. En sådan undersøgelse vil eventuelt også kunne vinkles, således at man kunne undersøge forholdet mellem etnicitet og religion ved at inddrage ikke-kristne fra Chin folket og ikke-muslimske fra Rohingya folket. På den måde vil man måske også kunne komme det nærmere, hvorvidt der er tale om flugt på baggrund af etnicitet eller på baggrund af religion, samt i det hele taget få belyst forholdet mellem etnicitet og religion yderligere.

7 Litteraturliste

Antoft, R. (Ed.). (2007). *Håndværk & horisonter: Tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Borup, J. (2011). In Borup J. (Ed.), *Religion, kultur og integration: Vietnameserne i Danmark*. København: Museum Tusulanum.

Bryman, A. (2008). In Bryman A. (Ed.), *Social research methods* (3. ed. ed.). Oxford: Oxford University Press.

Chafetz, J. S., & Ebaugh, H. R. (2000). *Religion and the new immigrants*. United States: AltaMira Press.

Demerath, N. J. (2000). *The rise of "cultural religion" in european christianity: Learning from Poland, Northern Ireland, and Sweden*. *Social Compass*, 47 (1), 127-139.

Dorais, L. J. (2007). *Faith, hope and identity: Religion and the Vietnamese refugees*. *Refugee Survey Quarterly*, 26 (2), 57-68.

Hood, R. W., Hill, P. C., & Spilka, B. (2009). Kapitel 13. *The psychology of religion: An empirical approach* (pp. 459-476) New York: The Guilford Press.

Jensen, J. S. (2011). *Revisiting the insider-outsider debate: Dismantling a pseudo-problem in the study of religion*. *Method & Theory in the Study of Religion*, 23 (1), 29-47.

Kühle, L. (1999). *Sekulariseringstesen i religionssociologien, reformulering eller paradigmeskift?* *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*, 35 (1), 43-60.

Kühle, L. (2006). *Moskeer i Danmark: Islam og muslimske bedesteder*. Højbjerg: Forlaget Univers.

- La Cour, P. (2008). *Danskernes gud i krise*. In M. T. Højsgaard, & H. R. Iversen (Eds.), *Gudstro i Danmark* (pp. 111-126). København: Forlaget Anis.
- Pargament, K. I., & C. R. Brant. (1998). *Religion and coping*. In Harold G. Koenig (Ed.), *Handbook of religion and mental health* (pp. 111-126). San Diego: Academic Press.
- Repstad, P., & Furseth, I. (2007). *Religionssociologi: En introduktion*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Sakhong, L. H. (2003). *In search of chin identity: A study in religion, politics and ethnic identity in Burma*. København: NIAS Press.
- Sakhong, L. H. (2007). *Christianity and chin identity*. In M. Gravers (Ed.), *Exploring ethnic diversity in Burma* (pp. 200-226). København: NIAS – Nordic Institute of Asian Studies.
- South, A. (2007). *Ceasefires and civil society: The case of the mon*. In M. Gravers (Ed.), *Exploring ethnic diversity in Burma* (pp. 149-177). København: NIAS – Nordic Institute of Asian Studies.
- Tiam, C. K. H. (2010). *The chin diaspora: A great people resource*. *Torch Trinity Journal*, 13 (2), 207-217.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed. ed.). Thousand Oaks, Californien: Sage.
- Zuckerman, P. (2008). *Samfund uden Gud*. Højbjerg: Forlaget Univers.

7.1 Avisartikler

Mandag Morgen, 15.12.2014. "Halvdelen af danskerne skammer sig over udlændingedebatten" af Andreas Baumann og Anna Fenger Schefte.

Kristelig Dagblad, 22.08.2013. "Ekspert: God integration handler om mere end religion" af Bente Clausen.

Politiken, 20.05.2006. "Hold religionen indendørs" af Anders Fogh Rasmussen.

Politiko, 31.01.2010. "Religion fylder mindre blandt indvandrere" af Ritzau.

7.2 Internetreferencer

- Rapport vedrørende Burma/Myanmar fra OCHA. Hentet den 8. april 2015.
<http://reliefweb.int/report/myanmar/myanmar-humanitarian-bulletin-issue-2-1-28-february-2015-enmy>
- "25 spørgsmål og svar om flygtninge" – en folder fra Dansk Flygtningehjælp. Hentet den 18. maj 2015.
https://flygtning.dk/fileadmin/uploads/pdf/Viden_og_fakta_PDF/25_spoergsmaal2012.pdf
- "Kontaktfamilier til FN kvoteflygtninge fra Burma og Afrika, information, værktøjskasse og netværk" – et arbejdsblad fra Kirkernes Integrationstjeneste fundet på www.nyidanmark.dk. Hentet den 18. maj. 2015.
https://www.nyidanmark.dk/resources.ashx/resources/erfaringsbasen/2010/08/1937431_mappe_kontaktfamilier_lokalkoordinator-manual.pdf
- Kirkeministeriet. Hentet den 20. maj 2015.
<http://www.km.dk/kirke/kirkestatistik/folkekirkens-medlemstal/>
- Danmarks statistik. Hentet den 8. juni 2015.
<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1366>

8 Bilag

8.1 Bilag 1 Spørgeskemaundersøgelse

Tusind tak fordi du vil hjælpe mig med mit speciale og udfylde dette spørgeskema vedrørende dit liv og din tro. Det vil tage dig cirka 10 minutter at besvare spørgsmålene. Din besvarelse vil blive behandlet anonymt.

På forhånd tak!

Del 1 - her skal du svare på spørgsmål om dig selv og din baggrund.

1. Køn

- (1) Kvinde
(2) Mand

2. Fødselsår

_____

3. Hvad er din etniske oprindelse?

- (1) Chin
(2) Andet _____

4. Civil status

- (1) Gift
(2) Enlig
(3) I et forhold
(4) Andet _____

5. Hvad laver du til hverdag?

- (1) Arbejder - skriv gerne med hvad _____
(2) Arbejdssøgende

- (3) Hjemmegående
- (4) Studerende
- (5) På pension
- (6) På kontanthjælp
- (7) Andet _____

6. Hvor mange år har du boet i Danmark?

_____

7. Hvordan kom du til Danmark?

- (1) Som FN kvoteflygtning
- (2) Som asylansøger
- (3) Som familiesammenført
- (4) Andet _____

8. Hvor er du født?

- (1) I Chin staten, Burma
- (2) I en anden stat i Burma, skriv gerne hvilken _____
- (3) I en flygtningelejr, skriv gerne hvilken _____
- (4) I Danmark

9. I hvor mange år har du været en kristen?

_____

10. Er du af dine forældre eller bedsteforældre blevet opdraget religiøst?

- (1) I høj grad
- (2) I nogen grad
- (3) I mindre grad
- (4) Slet ikke

11. Hvilke kirkelige tilhørsforhold har du i dag? Du må gerne sætte flere kryds.

- (1) Medlem af Sæby Chin baptistkirke
- (2) Medlem af anden kirke. Skriv gerne hvilken _____
- (3) Medlem af Chin Christian Fellowship
- (4) Ikke medlem, men har tilknytning til Sæby Chin baptistkirke
- (5) Ikke medlem, men har tilknytning til anden kirke. Skriv gerne hvilken _____
- (6) Har ikke noget kirkeligt tilhørsforhold

Del 2 - nu skal du tænke tilbage på dit liv INDEN du kom til Danmark.

12. Hvor ofte kom du i kirke inden du kom til Danmark?

- (3) Aldrig
- (4) Mindst én gang om ugen
- (5) Mindst én gang om måneden
- (6) Flere gange om året
- (7) Kun til en eller flere højtider (fx jul eller påske)

13. Hvorfor kom du i kirke? Du må gerne sætte flere kryds.

- (1) Fordi ritualer er vigtige
- (2) For at blive et bedre menneske
- (3) Fordi min familie plejer at gøre det
- (4) For at tale med præsten
- (5) For at føle mig som en del af et religiøst fællesskab
- (6) For at opleve noget helligt
- (7) For at afhjælpe personlige kriser
- (8) Fordi det er en vigtig del af det at være Chin

(10) For at møde andre Chin folk

(11) Andet

14. Hvor ofte bad du inden du kom til Danmark?

(4) Dagligt

(5) Hver uge

(6) Sjældnere

(7) Aldrig

15. Hvor ofte læste du i Bibelen inden du kom til Danmark?

(4) Dagligt

(5) Hver uge

(6) Sjældnere

(7) Aldrig

16. Du skal stadigvæk forholde dig til dit liv inden du kom til Danmark. Hvor vigtige var disse i dit liv?

	Meget vigtig	Ret vigtig	Ikke særlig vigtig	Slet ikke vigtig
Familie	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Venner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Fritid	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Arbejde	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Politik	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Studier	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐
Religion/tro	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐

17. Hvor meget betød din tro for dig i hverdagen inden du kom til Danmark?

- (1) Meget
- (2) Noget
- (3) Lidt
- (4) Intet

Del 3 - nu skal du forholde dig til religionen/troens betydning generelt i de år du har boet i Danmark.

18. Hvilke af følgende udsagn mener du passer på dit forhold til din menighed, sæt gerne flere kryds.

- (1) Menigheden gør, at jeg føler mig tryk i det ukendte Danmark
- (2) Menigheden har hjulpet mig med at lære dansk
- (3) Menigheden gør at jeg kan holde fast ved min Chin identitet
- (4) Det er hovedsageligt i menigheden jeg har min sociale omgangskreds
- (5) Relationer i menigheden har hjulpet mig til at få et arbejde
- (6) Menigheden har hjulpet mig med praktiske behov for eksempel at forstå officielle breve, finde et sted at bo, indkøb med mere
- (7) I min menighed taler vi dansk
- (9) Jeg har det godt i Danmark og har derfor ikke brug for min menighed mere
- (8) I min menighed spiser vi ofte Chin mad sammen

19. Hvad betyder din menighed for dig?

- (1) Meget vigtig
- (2) Ret vigtig
- (3) Ikke særlig vigtig
- (4) Slet ikke vigtig

20. Hvilke af følgende udsagn passer på dit forhold til din tro, sæt gerne flere kryds.

- (1) Min tro gør mig glad
- (3) Min tro giver mig tryghed
- (5) Min tro har ingen praktisk betydning i hverdagen
- (6) I Danmark er jeg tryk, derfor er troen ikke vigtig for mig
- (7) Min tro hjælper mig når jeg mistrives og er ked af det

Del 4 og sidste del - nu skal du forholde dig til dit liv i Danmark her og nu.

21. Hvor ofte kommer du i kirke?

- (3) Aldrig
- (4) Mindst én gang om ugen
- (5) Mindst én gang om måneden
- (6) Flere gange om året
- (7) Kun til en eller flere højtider (fx jul eller påske)

22. Hvorfor kommer du i kirke i dag?

- (1) Fordi ritualer er vigtige
- (2) For at blive et bedre menneske
- (3) Fordi min familie plejer at gøre det
- (4) For at tale med præsten
- (5) For at føle mig som en del af et religiøst fællesskab
- (6) For at opleve noget helligt
- (7) For at afhjælpe personlige kriser
- (8) Fordi det er en vigtig del af det at være Chin
- (10) For at møde andre Chin folk
- (11) Andet

23. Hvor ofte beder du?

- (4) Dagligt
- (5) Hver uge
- (6) Sjældnere
- (7) Aldrig

24. Hvor ofte læser du i Bibelen?

- (4) Dagligt
- (5) Hver uge
- (6) Sjældnere
- (7) Aldrig

25. Hvor vigtige er disse i dit liv?

	Meget vigtig	Ret vigtig	Ikke særlig vigtig	Slet ikke vigtig
Familie	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Venner	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fritid	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Arbejde	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Politik	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Studier	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Religion/tro	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

26. Hvor meget betyder din tro for dig i hverdagen?

- (1) Meget
- (2) Noget

(3) Lidt

(4) Intet

Tusind tak for din deltagelse! Hvis du kunne tænke dig at uddybe nogle af dine spørgsmål i et lille interview, så skriv dit navn og telefonnummer her, og du vil blive kontaktet i løbet af nogle uger.

8.2 Bilag 2 Interviewguide, Moses

Tak fordi du vil deltage i dette interview.

For at jeg kan gengive dine svar så korrekt som muligt, optager jeg interviewet på denne diktafon/telefon, men det vil blive slettet, når jeg har afsluttet specialet.

Hvis du ønsker det, er du naturligvis anonym i min opgave?

Interviewet vil bestå af to dele. Først vil jeg gerne høre lidt om dig, din troshistorie og udvikling, samt hvilken rolle troen spillede for dig da du kom til Danmark. Dernæst vil jeg rigtig gerne høre lidt om Chin folket i Danmark, og hvordan du omlever, hvilken betydning deres tro har haft for dem her i Danmark, både praktisk og åndeligt, samt hvordan du oplever at deres tro har udviklet sig de sidste 10 år.

Du skal endelig bede mig om at uddybe mine spørgsmål, hvis jeg ikke har udtrykt det klart.

Du skal endelig tage dig tid til at tænke over spørgsmålene, vi har god tid.

Det er dine personlige vurderinger og oplevelser, jeg gerne vil vide lidt om, så du bestemmer helt selv, hvad og hvor meget du vil fortælle mig.

I Personlig baggrund

Jeg vil gerne starte med at spørge lidt til dig og din baggrund.

1. Vil du fortælle mig lidt om dig selv?

(Hvor er du født? Hvad er din alder? Er du gift? Har du børn? Hvordan/hvornår blev du en kristen? Hvad er din uddannelse? Hvad er din beskæftigelse i Danmark? Hvad var din beskæftigelse i Burma? Hvor lang tid har du boet i Danmark? Hvad er din rolle i dag i forhold til Chin folket i Danmark?)

II Dit liv i Burma og flugten til Danmark

Nu vil jeg gerne høre lidt om dit liv og din hverdag i Burma og derefter lidt om flugten til Danmark.

2. Vil du fortælle mig lidt om din hverdag i Burma?

(Hvordan var din dagligdag? Hvilken rolle spillede din tro i dagligdagen? Gik du i kirke? Læste i Bibelen/bad? Havde du kristne/ikke-kristne venner?)

3. Hvilke omstændigheder gjorde, at du var nødt til at flygte fra Burma?

(Hvordan var din tilværelse i Burma? Hvad var årsagerne til, at du var nødt til at flygte? – religiøse/politiske mv. Hvordan vurderer du den generelle situation i Burma?)

4. Hvad skete der i tiden efter, du var nødt til at flygte fra Burma?

(Hvor flygtede du først til? Hvilken flygtningelejr flygtede du til? Hvor lang tid tilbragte du i den flygtningelejr? Flygtede du sammen med din familie? Hvilken rolle spillede din tro i forhold til flugten?)

5. Hvordan fandt du ud af, at du havde fået opholdstilladelse i Danmark?

(Hvordan reagerede du på at skulle til Danmark? Hvad var dine forventninger til Danmark?)

III Ankomst til Danmark og tilværelsen i landet

Nu vil jeg gerne spørge lidt ind din ankomst og den første tid i Danmark, samt til din tilværelse her i Danmark i dag.

6. Hvordan oplevede du ankomsten og den første tid i Danmark?

(Hvem hjalp dig med at komme på plads? Hvilken information fik du omkring Danmark? Hvad var dit første indtryk af Danmark og danskerne? Hvilke udfordringer mødte du i opstartsfasen? Hvordan løste du/fik du hjælp til at løse dem? Hvordan forholdt du dig til din tro i den periode? Hvordan kom du i kontakt med en kirke? Hvilken rolle spillede kirken og andre kristne i den første periode i Danmark?)

7. Hvordan vil du beskrive din tilværelse i Danmark?

(Er du glad for at bo i Danmark? Ønsker du at noget var anderledes? Hvordan lærte du sproget? Hvad betyder din tro for dig i dag? Hvordan oplever du, at din tro har udviklet sig i årene i Danmark? Hvordan har din relation til kirke udviklet sig? Hvordan oplever du danskernes trosliv/forhold til religion? Føler du dig mest som dansker eller mest som Chin? Føler du, at du er integreret i Danmark? Hvorfor/hvorfor ikke?)

8. Hvad synes du er mest vanskeligt ved at skulle tilpasse dig et nyt land?

(sproglige barriere, overførsel af kvalifikationer, konflikter i familien (andet syn på integration?), mulighed for at få arbejde, oplevelse af tab af status, oplevede forskelle omkring religiøsitet, kultur, værdier og traditioner mellem det danske og burmesiske samfund – evt. forskelle mellem et mere traditionelt og moderne samfund mv. Hvilken forskel gør det at du er en kristen?)

9. Hvilke religiøse (kristne) fællesskab er du en del af i Danmark?

(Hvad betyder det for dig? Ser du det kristne fællesskab som en måde at lære andre danskere at kende på? Ser du det som en måde at styrke det burmesiske (chin) fællesskab på – hvis ja hvorfor/hvordan? Hvordan opleves forskellen mellem Burma/Dk i forhold til at man som kristen i Burma er minoritet og i DK majoritet?)

10. Hvad er din relation til andre burmesere i Danmark?

(til andre Chinnere/Chin folk? Til andre etniske grupper fra Burma? – venner/familie/politiske allierede)

IV Chin folket

Nu vil jeg gerne spørge lidt din kendskab til og opfattelse af Chin folket.

11. Hvad er din relation til/rolle i forhold til Chin folket i Danmark i dag?

(Hvad laver du? Lønnet/ulønnet? Jævnlig kontakt? Hvor længe har du haft denne rolle/relation?)

12. Hvordan lever Chin folket som kristne i Chinland?

(Hvordan praktiserer man sin tro? Kirke? Andre religiøse aktiviteter? Bøn/bibel? Kulturkristen eller aktiv kristen?)

13. Hvad betød troen for Chin folket da de kom til Danmark og i etableringsfasen?

(Hvilken rolle spillede andre kristne og kirkelige relationer? Hvilken rolle spillede den religiøse praksis ex. bibel, bøn, forhold til Gud? Har du konkrete eksempler på dette? Hvordan løste Chin folket praktiske udfordringer så som mangel på sprog, arbejde, bolig, forståelse for samfund, officielle breve, uddannelse og børnepasning m.m?)

14. Hvordan praktiserer Chin folket deres tro i dag?

(Hvordan praktiserer man sin tro? Kirke? Andre religiøse aktiviteter? Bøn/bibel? Kulturkristen eller engageret kristen? Er der efter din vurdering sket ændringer i religiøs praksis blandt Chin folket i Danmark? Hvordan bliver Chin folket påvirket af dansk religiøsitet/tro eller mangel på samme?)

15. Hvordan ser fremtiden ud for Chin folket i Danmark?

(Hvilke muligheder er der? Hvilke begrænsninger? Er der en forventning om at vende tilbage til Burma? Rejse til et tredje land? Er Danmark et midlertidig eller permanent opholdssted? Hvorfor?)

Tak fordi du havde lyst til at deltage i dette interview, det er af stor betydning for mit speciale.

Inden vi slutter, har du noget du gerne vil uddybe, eller synes du mangler at fortælle mig? Har du eventuelt nogle spørgsmål til mig?